

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः
(वाक्य सहित)

षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Contents

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं काण्डं	3
--	---

6.1 षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं.....	3
---	---

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं काण्डं

6.1 षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

6.1.1.1

प्राची॑नव॒ञ्शं॑ करो॒ति दे॒वमनु॑ष्या दि॒शो व्य॑भजन्त प्राचीं॑ दे॒वा
दक्षि॑णा पि॒तरः॑ प्र॒तीचीं॑ मनु॑ष्या उदी॒चीञ् रु॒द्रा यत् प्रा॑चीनव॒ञ्शं॑
करो॒ति दे॒वलोक॑मे॒व तद्-यज॑मान उ॒पाव॑र्तते परि श्रय॒त्यन्त॑र्हि॒तो
हि दे॒वलोक॑ो मनु॑ष्यलो॒का-न्नास्मा॑ल्लो॒काथ् स्वे॑तव्यमि॒वेत्याहुः॑ को
हि तद्-वे॒द यद्-यमु॑ष्मिन् लो॒केऽस्ति॑ वा न वे॒ति दि॒क्ष्वती॑
का॒शान् करो॑ - [] 1

6.1.1.1 - Padam

प्राचीनव॒शमि॑ति प्राची॑न - व॒शम् । करो॑ति । दे॒वमनु॑ष्या इति
दे॒व - मनु॑ष्याः । दि॒शः । वी॑ति । अ॒भज॑न्त । प्राची॑म् । दे॒वाः ।
दक्षि॑णा । पि॒तरः । प्र॒तीची॑म् । मनु॑ष्याः । उ॒दीची॑म् । रु॒द्राः । यत् ।
प्राची॑नव॒शमि॑ति प्राची॑न - व॒शम् । करो॑ति । दे॒वलोकमि॑ति
दे॒व-लो॒कम् । ए॒व । तत् । यज॑मानः । उ॒पाव॑र्तत इत्यु॒प - आ॑वर्तते ।
परी॑ति । श्रय॑ति । अ॒न्तर्हि॑त इत्यन्तः - हि॒तः । हि । दे॒वलोक॑ इति
दे॒व - लो॒कः । मनु॑ष्यलो॒कादि॑ति मनु॑ष्य - लो॒कात् । न । अ॒स्मात् ।
लो॒कात् । स्वे॒तव्यमि॑ति सु - ए॒तव्य॑म् । इ॒व । इति॑ । आ॒हुः । कः ।
हि । तत् । वे॒द । यदि॑ । अ॒मुष्मि॑न् । लो॒के । अ॒स्ति । वा । न । वा ।
इति॑ । दि॒क्षु । अ॒तीका॑शान् । करो॑ति । 1 (50)

6.1.1.2

-त्यु॒भयो॑र्लो॒कयो॑-रभि॒जित्यै॑ के॒शश्म॑श्रु व॒पते॑ न॒खानि॑ नि कृ॒न्तते॑
मृ॒ता वा ए॒षा त्वग॑मे॒ध्या यत् के॑शश्म॑श्रु मृ॒तामे॒व त्वच॑म-मे॒ध्याम॑प॒हत्य॑
य॒ज्ञियो॑ भू॒त्वा मे॒धमु॒पैत्य॑ङ्गि॒रसः॑ सु॒वर्गं॑ लो॒कं य॑न्तोऽप्सु

दी॒क्षा॒त॒प॒सी॒ प्रा॒वे॒श॒य॒न् न॒प्सु॒ स्ना॒ति सा॒क्षा॒दे॒व दी॒क्षा॒त॒प॒सी॒ अ॒व
रु॒न्धे ती॒र्थे स्ना॒ति ती॒र्थे हि ते तां प्रा॒वे॒श॒य॒न् ती॒र्थे स्ना॒ति- [] 2

6.1.1.2 - Padam

उ॒भयोः॑ । लो॒कयोः॑ । अ॒भि॒जि॒त्या इ॒त्यभि॑ - जि॒त्यै । के॒श॒श्म॒श्र्वि॒ति
के॒श-श्म॒श्रु । व॒प॒ते । न॒खानि॑ । नी॒ति । कृ॒न्त॒ते । मृ॒ता । वै । ए॒षा ।
त्वक् । अ॒मे॒ध्या । यत् । के॒श॒श्म॒श्र्वि॒ति के॒श - श्म॒श्रु । मृ॒ताम् ।
ए॒व । त्व॒चम् । अ॒मे॒ध्याम् । अ॒प॒ह॒त्ये॒त्यप॑ - ह॒त्य । य॒ज्ञि॒यः । भू॒त्वा ।
मे॒धम् । उ॒पे॒ति । ए॒ति । अ॒ङ्गि॒र॒सः । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति सु॒वः - गम् ।
लो॒कम् । य॒न्तः । अ॒प्सि॒स्व॒त्यप्-सु॑ । दी॒क्षा॒त॒प॒सी इति॑ दी॒क्षा-त॒प॒सी ।
प्रेति॑ । अ॒वे॒श॒य॒न् । अ॒प्सि॒स्व॒त्यप्- सु॑ । स्ना॒ति । सा॒क्षा॒दि॒ति
स - अ॒क्षात् । ए॒व । दी॒क्षा॒त॒प॒सी इति॑ दी॒क्षा - त॒प॒सी । अ॒वे॒ति ।
रु॒न्धे । ती॒र्थे । स्ना॒ति । ती॒र्थे । हि । ते । ताम् । प्रेति॑ । अ॒वे॒श॒य॒न् ।
ती॒र्थे । स्ना॒ति । 2 (50)

6.1.1.3

ती॒र्थमे॒व स॒मा॒ना॒नां॑ भव॒त्यपो॑ऽऽ॒श्नात्यन्त॑रत ए॒व मे॒ध्यो भव॑ति वा॒स॒सा
दी॒क्षय॑ति सौ॒म्यं वै क्षौ॑मं दे॒वत॑या सोम॒मेष॑ दे॒वता॑मु॒पैति॑ यो दी॒क्षते॑
सोम॑स्य त॒नूर॑सि त॒नुवं॑ मे पा॒हीत्या॑ह स्वा॒मेव॑ दे॒वता॑मु॒पैत्यथो॑
आ॒शिष॑मे॒वैता॑मा शा॒स्ते अ॒ग्नेस्तू॑षा॒धानं॑ वा॒योर्वा॒तपा॑नं पि॒तृणां॑
नी॒विरोष॑धी॒नां प्र॒घात॑- [] 3

6.1.1.3 - Padam

ती॒र्थम् । ए॒व । स॒मा॒ना॒नाम् । भव॑ति । अ॒पः । अ॒श्नाति॑ । अ॒न्तर॑तः ।
ए॒व । मे॒ध्यः । भव॑ति । वा॒स॒सा । दी॒क्षय॑ति । सौ॒म्यम् । वै । क्षौ॑मम् ।
दे॒वत॑या । सोम॑म् । ए॒षः । दे॒वता॑म् । उ॒पेति॑ । ए॒ति । यः । दी॒क्षते॑ ।
सोम॑स्य । त॒नूः । अ॒सि । त॒नुव॑म् । मे । पा॒हि । इति॑ । आ॒ह ।
स्वा॒म् । ए॒व । दे॒वता॑म् । उ॒पेति॑ । ए॒ति । अथो॑ इति॑ ।
आ॒शिष॑मि॒त्या - शिष॑म् । ए॒व । ए॒ताम् । ए॒ति । शा॒स्ते । अ॒ग्नेः ।
तू॒षा॒धा॒नमि॑ति तू॒ष - आ॒धा॒नम् । वा॒योः । वा॒तपा॑नमि॒ति वा॒त-पा॑नम् ।
पि॒तृणा॑म् । नी॒विः । ओ॒षधी॑नाम् । प्र॒घात॑ इति॑ प्र - घा॒तः । 3 (50)

6.1.1.4

आ॒दि॒त्यानां॑ प्रा॒चीन॑तानो विश्वे॑षां दे॒वाना॑मोतु नक्ष॑त्राणा-
मती॑काशास्तद्वा ए॒तत् सर्व॑ दे॒वत्यं॑ यद्-वासो॑ यद्-वास॑सा दीक्ष॑यति
सर्वा॑भिरे॒वैनं॑ दे॒वता॑भि-दीक्ष॑यति ब॒हिः प्रा॑णो वै म॒नुष्य॑स्त-स्या॑शनं
प्रा॒णो-ऽश्ना॑ति स॒प्राण॑ ए॒व दी॑क्षत आ॒शितो॑ भवति॒ यावा॑ने॒वास्य॑
प्रा॒णस्तेन॑ सह मे॒धमु॑पैति घृ॒तं दे॒वानां॑ मस्तु॑ पि॒तॄणां॑ निष्प॑क्वं
म॒नुष्या॑णां तद्वा- [] 4

6.1.1.4 - Padam

आ॒दि॒त्याना॑म् । प्रा॒चीन॑तान इति प्रा॒चीन॑ - तानः॑ । विश्वे॑षाम् ।
दे॒वाना॑म् । ओतुः॑ । नक्ष॑त्राणाम् । अती॑काशाः । तत् । वै । ए॒तत् ।
सर्व॑दे॒वत्य॑मिति सर्व॑ - दे॒वत्य॑म् । यत् । वासः॑ । यत् । वास॑सा ।
दीक्ष॑यति । सर्वा॑भिः । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वता॑भिः । दीक्ष॑यति ।
ब॒हिः प्रा॑ण इति ब॒हिः - प्रा॑णः । वै । म॒नुष्यः॑ । तस्य॑ । अ॒शन॑म् ।
प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । अ॒श्ना॑ति । स॒प्राण॑ इति स - प्रा॑णः । ए॒व ।
दीक्ष॑ते । आ॒शितः॑ । भ॒वति॑ । यावा॑न् । ए॒व । अ॒स्य॑ ।

प्रा॒ण इति॑ प्र –अ॒नः । ते॒न । स॒ह । मे॒धम् । उ॒पेति॑ । ए॒ति । घृ॒तम् ।
दे॒वा॒नाम् । म॒स्तु । पि॒तॄ॒णाम् । नि॒ष्प॒क्वमि॒ति निः – प॒क्वम् ।
म॒नु॒ष्या॒णाम् । तत् । वै । 4 (50)

6.1.1.5

ए॒तत् स॒र्वदे॒वत्यं॑ य॒न्नव॑नी॒तं य॒न्नव॑नी॒तेना॒भ्यङ्गे॑ स॒र्वा ए॒व दे॒वताः॑
प्री॒णाति॑ प्र॒च्युतो॑ वा ए॒षोऽस्मा॑ल्लो॒काद॑गतो दे॒वलोकं॑ यो दी॒क्षितो॑
ऽन्त॑रे॒व न॒वनी॑तं तस्मा॒न्नव॑नी॒तेना॒भ्यङ्गे॑ ऽनु॒लोमं॑ य॒जुषा॑ व्यावृ॒त्या
इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑हन् तस्य क॒नी॒निका॑ प॒राऽप॑तत् तदाज्ज॒नम॑-भ॒वद्य॑दाङ्गे
चक्षु॑रे॒व भ्रा॑तृ॒व्यस्य॑ वृ॒ङ्गे दक्षि॑णं पू॒र्वमा॑ङ्गे – [] 5

6.1.1.5 - Padam

ए॒तत् । स॒र्वदे॒वत्यमि॑ति स॒र्व – दे॒वत्यम् । यत् । न॒वनी॑तमि॒ति
न॒व – नी॑तम् । यत् । न॒वनी॑तेनेति न॒व – नी॑तेन । अ॒भ्यङ्ग
इ॒त्यभि॑ – अ॒ङ्गे । स॒र्वाः । ए॒व । दे॒वताः॑ । प्री॒णाति॑ । प्र॒च्युत॑ इति
प्र – च्यु॑तः । वै । ए॒षः । अ॒स्मात् । लो॒कात् । अ॒गतः ।
दे॒वलोकमि॑ति दे॒व – लो॒कम् । यः । दी॒क्षितः॑ । अ॒न्तरा॑ । इ॒व ।

न॒वनी॑तमि॒ति न॒व – नी॒तम् । तस्मा॑त् । न॒वनी॑तेनेति न॒व – नी॒तेन॑ ।
 अ॒भीति॑ । अ॒ङ्गे । अ॒नुलो॑ममित्यनु – लो॒मम् । यजु॑षा । व्यावृ॑त्त्या
 इति॑ वि – आवृ॑त्त्यै । इन्द्रः॑ । वृ॒त्रम् । अ॒हन् । तस्य॑ । क॒नीनि॑का ।
 पेरे॑ति । अ॒पत॑त् । तत् । आ॒ञ्जन॑मित्या – अ॒ञ्जन॑म् । अ॒भव॑त् । यत् ।
 आ॒ङ्ग इत्या॑ – अ॒ङ्गे । चक्षुः॑ । ए॒व । भ्रातृ॑व्यस्य । वृ॒ङ्गे । दक्षि॑णम् ।
 पूर्॒वम् । एति॑ । अ॒ङ्गे । 5 (50)

6.1.1.6

स॒व्यꣳ हि॑ पूर्॒वं म॒नुष्या॑ आ॒ञ्जते॑ न नि॒ धाव॑ते नी॒व हि॑ म॒नुष्या॑
 धाव॑न्ते पञ्च॒ कृत्व॑ आ॒ङ्गे पञ्चा॑क्षरा पङ्क्तिः॑ पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव॑
 रुन्धे॑ परि॒मित॑माङ्गे ऽपरि॒मितꣳ हि॑ म॒नुष्या॑ आ॒ञ्जते॑ स॒तूल॑याऽङ्गे –
 ऽप॒तूल॑या हि॑ म॒नुष्या॑ आ॒ञ्जते॑ व्यावृ॑त्त्यै यद॒प॒तूल॑याञ्जी॒त वज्र॑ इ॒व
 स्या॑त् स॒तूल॑याऽङ्गे मि॒त्रत्वा॑ये – [] 6

6.1.1.6 - Padam

स॒व्यम् । हि॑ । पूर्॒वम् । म॒नुष्याः॑ । आ॒ञ्जत॑ इत्या॑ – अ॒ञ्जते॑ । न ।
 नी॒ति । धाव॑ते । नी॒ति । इ॒व । हि॑ । म॒नुष्याः॑ । धाव॑न्ते । पञ्च॑ ।

कृ॒त्वः । ए॒ति । अ॒ङ्गे । प॒ञ्चाक्ष॑रेति प॒ञ्च-अक्ष॑रा । प॒ङ्क्तिः । पा॒ङ्क्तः ।
य॒ज्ञः । य॒ज्ञम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । परि॑मितमि॒ति परि॑ - मि॒तम् ।
ए॒ति । अ॒ङ्गे । अ॒परि॑मितमित्य॒परि॑ - मि॒तम् । हि । म॒नुष्याः॑ ।
आ॒ञ्जत॑ इत्या - अ॒ञ्जते॑ । स॒तूल॑येति स-तू॒लया॑ । ए॒ति । आ॒ङ्गे ।
अ॒प॒तूल॑येत्य॒प-तू॒लया॑ । हि । म॒नुष्याः॑ । आ॒ञ्जत॑ इत्या - अ॒ञ्जते॑ ।
व्या॒वृत्त्या॑ इति वि - आ॒वृत्त्यै॑ । यत् । अ॒प॒तूल॑येत्य॒प-तू॒लया॑ ।
आ॒ञ्जीते॑त्या - अ॒ञ्जीत॑ । व॒ज्रः । इ॒व । स्या॒त् । स॒तूल॑येति
स - तू॒लया॑ । ए॒ति । अ॒ङ्गे । मि॒त्र॒त्वाये॑ति मि॒त्र - त्वाय॑ । 6 (50)

6.1.1.7

-न्द्रो॑ वृ॒त्रम॑ह॒न्त्सोऽ(१)पोऽ(१)भ्य॑म्रियत तासां॑ य॒न्मे॒ध्यं य॒ज्ञिय॑ञ्
स॒दे॒वमा॑सीत् तद॒पोद॑क्रामत् ते द॒र्भा अ॑भवन् यद्द॒र्भपु॑ञ्जीलैः पव॑यति
या ए॒व मे॒ध्या य॒ज्ञियाः॑ स॒दे॒वा आ॒प॒स्ताभि॑रे॒वैनं॑ पव॑यति द्वाभ्यां॑
पव॑यत्य-हो॒रात्रा॑भ्यामे॒वैनं॑ पव॑यति त्रि॒भिः पव॑यति त्रय॑ इ॒मे लो॒का
ए॒भिरे॒वैनं॑ लो॒कैः पव॑यति प॒ञ्चभिः॑ - [] 7

6.1.1.7 - Padam

इन्द्रः । वृत्रम् । अहन् । सः । अपः । अभीति । अग्रियत् । तासाम् ।
यत् । मेध्यम् । यज्ञियम् । सदेवमिति स – देवम् । आसीत् । तत् ।
अप । उदिति । अक्रामत् । ते । दर्भाः । अभवन् । यत् ।
दर्भपुञ्जीलैरिति दर्भ – पुञ्जीलैः । पवयति । याः । एव । मेध्याः ।
यज्ञियाः । सदेवा इति स – देवाः । आपः । ताभिः । एव । एनम् ।
पवयति । द्वाभ्याम् । पवयति । अहोरात्राभ्यामित्यहः – रात्राभ्याम् । एव ।
एनम् । पवयति । त्रिभिरिति त्रि – भिः । पवयति । त्रयः । इमे ।
लोकाः । एभिः । एव । एनम् । लोकैः । पवयति ।
पञ्चभिरिति पञ्च – भिः । 7 (50)

6.1.1.8

पवयति पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तौ यज्ञो यज्ञायैवैनं पवयति षड्भिः
पवयति षड्वा ऋतव ऋतुभिरेवैनं पवयति सप्तभिः पवयति सप्त
छन्दाँसि छन्दोभिरेवैनं पवयति नवभिः पवयति नव वै पुरुषे प्राणाः

स॒प्रा॒णमे॒वैनं॑ प॒वय॑त्ये॒कविं॑शत्या प॒वय॑ति द॒श ह॒स्त्या अ॒ङ्गुल॑यो द॒श
प॒द्या आ॒त्मैक॑विं॒शो या॒वाने॒व पु॒रुष॑स्त॒मपरि॑वर्गं- [] 8

6.1.1.8 - Padam

प॒वय॑ति । पञ्चाक्ष॑रेति पञ्च - अक्ष॑रा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः ।
य॒ज्ञाय॑ । ए॒व । ए॒नम् । प॒वय॑ति । षड्भिरिति षट् - भिः । प॒वय॑ति ।
षट् । वै । ऋ॒तवः । ऋ॒तुभि॑रित्यृ॒तु - भिः । ए॒व । ए॒नम् । प॒वय॑ति ।
स॒प्तभि॑रिति स॒प्त - भिः । प॒वय॑ति । स॒प्त । छ॒न्दाँ॒सि ।
छ॒न्दो॑भि॒रिति॑ छ॒न्दः - भिः । ए॒व । ए॒नम् । प॒वय॑ति । न॒वभि॑रिति
न॒व-भिः । प॒वय॑ति । न॒व । वै । पु॒रुषे॑ । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः ।
स॒प्रा॒णमि॑ति स-प्रा॒णम् । ए॒व । ए॒नम् । प॒वय॑ति । ए॒कविं॑शत्ये॒त्येक-
विं॑शत्या । प॒वय॑ति । द॒श । ह॒स्त्याः । अ॒ङ्गुल॑यः । द॒श । प॒द्याः ।
आ॒त्मा । ए॒कविं॑श इत्ये॒क - विं॑शः । या॒वान् । ए॒व । पु॒रुषः ।
तम् । अ॒परि॑वर्गमित्यपरि -वर्गम् । 8 (50)

6.1.1.9

प॒वय॑ति चि॒त्प॒तिस्त्वा पु॒नात्वि॑त्याह॒ मनो॑ वै चि॒त्प॒तिर्म॑न॒सैवैनं॑
प॒वय॑ति वा॒क्प॒तिस्त्वा पु॒नात्वि॑त्याह॒ वाचै॑वैनं प॒वय॑ति दे॒वस्त्वा स॒विता॑

पु॒ना॒त्वित्या॑ह॒ स॒वि॒तृ॒प्र॒सू॒त ए॒वैनं॑ प॒वय॑ति॒ तस्य॑ ते प॒वि॒त्र॒प॒ते प॒वि॒त्रे॒ण
यस्मै॑ कं पु॒ने तच्छ॑के॒यमि॒त्या-हाऽऽ*शि॒षमे॒वैता॒मा शा॑स्ते । 9

6.1.1.9 - Padam

प॒वय॑ति । चि॒त्प॒तिरि॑ति चि॒त् - प॒तिः । त्वा । पु॒ना॒तु । इति॑ । आ॒ह ।
मनः॑ । वै । चि॒त्प॒तिरि॑ति चि॒त् - प॒तिः । मन॑सा । ए॒व । ए॒नम् ।
प॒वय॑ति । वा॒क्प॒तिरि॑ति वा॒क् - प॒तिः । त्वा । पु॒ना॒तु । इति॑ । आ॒ह ।
वा॒चा । ए॒व । ए॒नम् । प॒वय॑ति । दे॒वः । त्वा । स॒वि॒ता । पु॒ना॒तु ।
इति॑ । आ॒ह । स॒वि॒तृ॒प्र॒सू॒त इति॑ स॒वि॒तृ - प्र॒सू॒तः । ए॒व । ए॒नम् ।
प॒वय॑ति । तस्य॑ । ते । प॒वि॒त्र॒प॒त इति॑ प॒वि॒त्र - प॒ते । प॒वि॒त्रे॒ण ।
यस्मै॑ । कम् । पु॒ने । तत् । श॒के॒यम् । इति॑ । आ॒ह ।

आ॒शि॒षमि॒त्या - शि॒षम् । ए॒व । ए॒ताम् । ए॒ति । शा॑स्ते । 9 (48)

(अ॒ती॒का॒शान् क॑रोत्य - वे॒शय॑न् ति॒र्थ स्ना॑ति - प्र॒घा॒तो -
म॒नु॒ष्या॒णां तद्वा॑ - आऽङ्गे॑ - मि॒त्र॒त्वाय॑ - प॒ञ्च॒भि - रप॑रि॒वर्ग -
म॒ष्टा॒च॒त्वा॒रि॒श्च॑) (A1)

6.1.2.1

यावन्तो॑ वै दे॒वा य॒ज्ञाया॑पुन॒त त ए॒वाभ॑वन् य ए॒वं वि॒द्वान् य॒ज्ञाय॑
पुनी॒ते भव॑त्येव ब॒हिः प॑वयित्वाऽन्तः प्र पा॑दयति मनुष्य॒लोक
ए॒वैनं॑ प॑वयित्वा पू॒तं दे॒वलोकं॑ प्र ण॑यत्यदी॒क्षित॑ एक॒याऽऽहु॑त्येत्याहुः
स्रु॒वेण॑ चत॒स्रो जु॑होति दी॒क्षित॒त्वाय॑ स्रु॒चा पञ्च॑मीं पञ्चाक्ष॒रा प॒ङ्क्तिः
पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव रु॒न्ध आ॒कू॒त्यै प्र॑युजेऽग्नये- [] 10

6.1.2.1 - Padam

याव॑न्तः । वै । दे॒वाः । य॒ज्ञाय॑ । अ॒पुन॑त । ते । ए॒व । अ॒भ॒वन् । यः ।
ए॒वम् । वि॒द्वान् । य॒ज्ञाय॑ । पु॒नी॒ते । भ॑वति । ए॒व । ब॒हिः । प॑वयित्वा ।
अ॒न्तः । प्रे॑ति । पा॑दयति । मनु॒ष्य॒लोक॑ इति मनुष्य - लो॒के । ए॒व ।
ए॒नम् । प॑वयित्वा । पू॒तम् । दे॒वलोक॑मिति दे॒व - लोक॑म् । प्रे॑ति ।
न॒यति॑ । अ॒दी॒क्षितः॑ । ए॒क॒या । आ॒हु॒त्येत्या॑ - हु॒त्या । इति॑ । आ॒हुः ।
स्रु॒वेण॑ । चत॒स्रः । जु॑होति । दी॒क्षित॒त्वायेति॑ दी॒क्षित॒-त्वाय॑ । स्रु॒चा ।
पञ्च॑मीम् । पञ्चाक्ष॒रेति॑ पञ्च - अक्ष॒रा । प॒ङ्क्तिः॑ । पाङ्क्तः॑ । य॒ज्ञः ।

य॒ज्ञम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । आ॒कू॒त्या इत्या॑ – कू॒त्यै ।

प्र॒युज॑ इति॑ प्र – यु॒जे॑ । अ॒ग्नये॑ । 10 (50)

6.1.2.2

स्वा॒हेत्या॒हाऽऽ*कू॒त्या हि॑ पु॒रुषो॑ य॒ज्ञम॒भि प्र॒युङ्क्ते॑ य॒जेयेति॑ मे॒धायै॑
म॒न॒से॒ऽग्नये॑ स्वा॒हेत्या॒ह मे॒धया॑ हि म॒नसा॑ पु॒रुषो॑ य॒ज्ञम॒भिगच्छ॑ति
स॒रस्व॑त्यै पू॒ष्णे॒ऽग्नये॑ स्वा॒हेत्या॒ह वा॒ग्वै स॒रस्व॑ती पृ॒थिवी॑ पू॒षा वा॒चैव
पृ॒थिव्या॑ य॒ज्ञं प्र॒युङ्क्ते॑ आ॒पो दे॒वी-र्बृ॒हती-र्वि॒श्वशं॑भु॒व इत्या॑ह या वै

व॒र्षास्ता- [] 11

6.1.2.2 - Padam

स्वा॒हा । इति॑ । आ॒ह । आ॒कू॒त्येत्या॑ – कू॒त्या । हि । पु॒रुषः॑ । य॒ज्ञम् ।
अ॒भीति॑ । प्र॒युङ्क्त॑ इति॑ प्र-यु॒ङ्क्ते॑ । य॒जेय॑ । इति॑ । मे॒धायै॑ । म॒न॒से ।
अ॒ग्नये॑ । स्वा॒हा । इति॑ । आ॒ह । मे॒धया॑ । हि । म॒नसा॑ । पु॒रुषः॑ ।
य॒ज्ञम् । अ॒भिगच्छ॑तीत्य॒भि – गच्छ॑ति । स॒रस्व॑त्यै । पू॒ष्णे । अ॒ग्नये॑ ।
स्वा॒हा । इति॑ । आ॒ह । वाक् । वै । स॒रस्व॑ती । पृ॒थिवी॑ । पू॒षा ।
वा॒चा । ए॒व । पृ॒थिव्या॑ । य॒ज्ञम् । प्रेति॑ । यु॒ङ्क्ते॑ । आ॒पः । दे॒वीः ।

बृ॒हतीः । वि॒श्वशं॑भुव इति॑ वि॒श्व-शं॑भुवः । इति॑ । आ॒ह । याः । वै ।
व॒र्ष्याः॑ । ताः । 11 (50)

6.1.2.3

आपो॑ दे॒वी-बृ॒हती-वि॒श्वशं॑भुवो यदे॒तद्-यजु॑र्न ब्रू॒याद्-दि॒व्या
आपोऽशान्ता॑ इ॒मं लो॒कमा ग॑च्छेयुरापो॑ दे॒वी-बृ॒हती-वि॒श्वशं॑भुव
इत्या॑हास्मा ए॒वैना॑ लो॒काय॑ शमयति॑ तस्मा॑च्छान्ता॑ इ॒मं लो॒कमा
ग॑च्छन्ति॒ द्यावा॑पृथि॒वी इत्या॑ह द्यावा॑पृथि॒व्योर्हि य॒ज्ञ उ॒र्वन्त॑रि॒क्ष-
मि॒त्याहान्तरि॑क्षे हि य॒ज्ञो बृ॒हस्प॑तिर्नो ह॒विषा॑ वृ॒धात्वि- [] 12

6.1.2.3 - Padam

आपः॑ । दे॒वीः । बृ॒हतीः । वि॒श्वशं॑भुव इति॑ वि॒श्व - शं॑भुवः । यत् ।
एतत् । यजुः॑ । न । ब्रू॒यात् । दि॒व्याः । आपः॑ । अशान्ताः॑ । इ॒मम् ।
लो॒कम् । एति॑ । ग॑च्छेयुः । आपः॑ । दे॒वीः । बृ॒हतीः । वि॒श्वशं॑भुव
इति॑ वि॒श्व-शं॑भुवः । इति॑ । आ॒ह । अ॒स्मै । ए॒व । ए॒नाः । लो॒काय॑ ।
शम॑यति । तस्मा॑त् । शान्ताः॑ । इ॒मम् । लो॒कम् । एति॑ । ग॑च्छन्ति ।
द्यावा॑पृथि॒वी इति॑ द्यावा॑ - पृथि॒वी । इति॑ । आ॒ह ।

द्या॒वा॒पृ॒थि॒व्यो॒रिति॑ द्या॒वा॒-पृ॒थि॒व्योः॑ । हि । य॒ज्ञः । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षम् ।
इति॑ । आ॒ह । अ॒न्तरि॑क्षे । हि । य॒ज्ञः । बृ॒हस्प॑तिः । नः । ह॒विषा॑ ।

वृ॒धातु॑ । 12 (50)

6.1.2.4

-त्या॒ह ब्र॒ह्म वै दे॒वानां॑ बृ॒हस्प॑ति-ब्र॒ह्मणै॑वा॒स्मै य॒ज्ञम॑व रु॒न्धे यद्-
ब्रू॒याद्-वि॒धेरि॑ति य॒ज्ञस्था॑णुमृ॒च्छेद्-वृ॒धात्वि॑त्या॒ह य॒ज्ञस्था॑णुमे॒व परि॑
वृ॒णक्ति॑ प्र॒जाप॑ति-र्य॒ज्ञम॑सृ॒जत॑ सौ॒ऽस्मात् सृ॒ष्टः प॑रा॒डैथ् स प्र
य॒जुर॒व्लीना॑त् प्र सा॒म तमृ॑गुदयच्छद्-यदृ॒गुद॑यच्छत्
तदौ॒द्-ग्र॒हण॑स्यौ॒द्-ग्र॒हण॑त्व मृ॒चा- [] 13

6.1.2.4 - Padam

इति॑ । आ॒ह । ब्र॒ह्म । वै । दे॒वाना॑म् । बृ॒हस्प॑तिः । ब्र॒ह्मणा॑ । ए॒व ।
अ॒स्मै । य॒ज्ञम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । यत् । ब्रू॒यात् । वि॒धेः । इति॑ ।
य॒ज्ञस्था॑णुमि॒ति य॒ज्ञ - स्था॑णुम् । ऋ॒च्छेत् । वृ॒धातु॑ । इति॑ । आ॒ह ।
य॒ज्ञस्था॑णुमि॒ति य॒ज्ञ - स्था॑णुम् । ए॒व । प॑रीति । वृ॒णक्ति॑ ।
प्र॒जाप॑तिरि॒ति प्र॒जा - प॑तिः । य॒ज्ञम् । अ॒सृज॑त । सः । अ॒स्मात् ।

सृष्टः । पराङ् । ऐत् । सः । प्रेति । यजुः । अल्लीनात् । प्रेति ।
 साम । तम् । ऋक् । उदिति । अयच्छत् । यत् । ऋक् ।
 उदयच्छदित्युत् – अयच्छत् । तत् । औद्ग्रहणस्येत्यौत् – ग्रहणस्य ।
 औद्ग्रहणत्वमित्यौद्ग्रहण – त्वम् । ऋचा । 13 (50)

6.1.2.5

जुहोति यज्ञस्योद्यत्या अनुष्टुप् – छन्दसा – मुदयच्छदित्या –
 हुस्तस्मादनुष्टुभा जुहोति यज्ञस्योद्यत्यै द्वादश वाथ्सबन्धान्युदयच्छ –
 न्नित्याहु – स्तस्माद् – द्वादशभि – र्वाथ्सबन्धविदो दीक्षयन्ति सा वा
 एषर्गानुष्टुग् – वागनुष्टुग् – यदेतयर्चा दीक्षयति वाचैवैनं सर्वया दीक्षयति
 विश्वे देवस्य नेतुरित्याह सावित्र्येतेन मर्तो वृणीत सख्य – [] 14

6.1.2.5 - Padam

जुहोति । यज्ञस्य । उद्यत्या इत्युत् – यत्यै । अनुष्टुबित्यनु – स्तुप् ।
 छन्दसाम् । उदिति । अयच्छत् । इति । आहुः । तस्मात् ।
 अनुष्टुभेत्यनु – स्तुभा । जुहोति । यज्ञस्य । उद्यत्या इत्युत् – यत्यै ।
 द्वादश । वाथ्सबन्धानीति वाथ्स – बन्धानि । उदिति । अयच्छन् ।

इति॑ । आ॒हुः॑ । तस्मा॑त् । द्वा॒दश॑भि॒रिति॑ द्वा॒दश॑-भिः । वा॒थ्स॒बन्ध॑वि॒द
इति॑ वा॒थ्स॒बन्ध॑ - वि॒दः । दी॒क्षय॑न्ति । सा । वै । ए॒षा । ऋक् ।
अ॒नुष्टु॑गित्यनु - स्तुक् । वाक् । अ॒नुष्टु॑गित्यनु - स्तुक् । यत् ।
ए॒तया॑ । ऋ॒चा । दी॒क्षय॑ति । वा॒चा । ए॒व । ए॒नम् । सर्व॑या ।
दी॒क्षय॑ति । विश्वे॑ । दे॒वस्य॑ । ने॒तुः । इति॑ । आ॒ह । सा॒वित्री॑ । ए॒तेन॑ ।
म॒र्तः । वृ॒णीत॑ । स॒ख्यम् । 14 (50)

6.1.2.6

-मित्याह पितृदेवत्यैतेन विश्वे राय इषुध्यसीत्याह वैश्वदेव्यैतेन द्युम्नं
वृणीत पुष्यस इत्याह पौष्ण्यैतेन सा वा एषर्षर्वदेवत्या यदेतयर्चा
दीक्षयति सर्वाभिरेवैनं देवताभिर्दीक्षयति सप्ताक्षरं प्रथमं
पदमष्टाक्षराणि त्रीणि यानि त्रीणि तान्यष्टावुप यन्ति यानि चत्वारि
तान्यष्टौ यदष्टाक्षरा तेन- [] 15

6.1.2.6 - Padam

इति॑ । आ॒ह । पि॒तृदे॒वत्ये॑ति॑ पि॒तृ - दे॒वत्या॑ । ए॒तेन॑ । विश्वे॑ । रा॒यः ।
इ॒षुध्य॑सि । इति॑ । आ॒ह । वै॒श्वदे॒वीति॑ वै॒श्व-दे॒वी । ए॒तेन॑ । द्यु॒म्नम् ।

वृणी॑त । पु॒ष्य॑स्॒ । इति॑ । आ॒ह । पौ॒ष्णी॑ । ए॒तेन॑ । सा । वै । ए॒षा ।
ऋक् । सर्व॑दे॒वत्ये॑ति सर्व – दे॒वत्या॑ । यत् । ए॒तया॑ । ऋ॒चा ।
दी॒क्षय॑ति । सर्वा॑भिः । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वता॑भिः । दी॒क्षय॑ति ।
सप्ता॑क्षरमि॒ति सप्त – अक्ष॑रम् । प्र॒थमम् । प॒दम् ।
अष्टा॑क्षराणीत्य॒ष्टा – अक्ष॑राणि । त्री॑णि । या॒नि । त्री॑णि । ता॒नि । अष्टौ॑ ।
उ॒पेति॑ । य॒न्ति । या॒नि । च॒त्वारि॑ । ता॒नि । अष्टौ॑ । यत् ।
अष्टा॑क्षरेत्य॒ष्टा – अक्ष॑रा । तेन॑ । 15 (50)

6.1.2.7

गा॒यत्री॑ यदे॒काद॑शाक्ष॒रा तेन॑ त्रि॒ष्टुग्य॑द् द्वा॒दशा॑क्ष॒रा तेन॑ जग॑ती
सा वा ए॒षर्ष॑र्षाणि॒ छन्दा॑ँ॒सि यदे॒तय॑र्चा दी॒क्षय॑ति सर्वे॑भिरे॒वैनं॑
छन्दा॑ँभिर्दी॒क्षय॑ति सप्ता॑क्षरं प्र॒थमं॑ प॒दं सप्त॑प॒दा श॒क्वरी॑ प॒शवः॑
श॒क्वरी॑ प॒शूने॒वाव रु॒न्ध एक॑स्मादक्ष॒राद॑नाप्तं प्र॒थमं॑ प॒दं
तस्मा॑द्-यद्-वा॒चोऽना॑प्तं तन्मनु॒ष्या उप॑ जी॒वन्ति॑ पूर्ण॑या जुहोति ()
पूर्ण॑ इ॒व हि प्र॒जाप॑तिः प्र॒जाप॑तेरा॒प्त्यै न्यून॑या जुहोति न्यून॑ाद्धि
प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा असृ॑जत प्र॒जाना॑ँ सृ॒ष्ट्यै॑ । 16

6.1.2.7 - Padam

गा॒य॒त्री । यत् । ए॒का॒द॒शाक्ष॑रेत्ये॒का॒द॒श – अ॒क्ष॒रा । ते॒न । त्रि॒ष्टुक् ।
यत् । द्वा॒द॒शाक्ष॑रेति द्वा॒द॒श – अ॒क्ष॒रा । ते॒न । ज॒ग॒ती । सा । वै ।
ए॒षा । ऋक् । सर्वा॑णि । छ॒न्दा॑सि । यत् । ए॒त॒या॑ ॥ ऋ॒चा । दी॒क्ष॑यति ।
सर्वे॑भिः । ए॒व । ए॒न॒म् । छ॒न्दो॑भिरिति छ॒न्दः – भिः । दी॒क्ष॑यति ।
स॒प्ताक्ष॑रमिति स॒प्त – अ॒क्ष॒र॒म् । प्र॒थ॒म॒म् । प॒द॒म् । स॒प्त॒प॒दे॒ति
स॒प्त – प॒दा । श॒क्व॒री । प॒श॒वः । श॒क्व॒री । प॒शून् । ए॒व । अ॒वे॒ति ।
रु॒न्धे । ए॒क॒स्मा॒त् । अ॒क्ष॒रा॒त् । अ॒ना॒प्त॒म् । प्र॒थ॒म॒म् । प॒द॒म् । तस्मा॑त् ॥
यत् । वा॒चः । अ॒ना॒प्त॒म् । तत् । म॒नु॒ष्याः ॥ उ॒पे॒ति । जी॒व॒न्ति ।
पूर्णा॑ ॥ जु॒हो॒ति () । पूर्णः । इ॒व । हि । प्र॒जा॒प॒ति॒रिति॑ प्र॒जा – प॒तिः ।
प्र॒जा॒प॒ते॒रिति॑ प्र॒जा – प॒तेः । आ॒प्त्यै ॥ न्यू॒न॒ये॒ति नि – ऊ॒न॒या । जु॒हो॒ति ।
न्यू॒ना॒दि॒ति नि – ऊ॒ना॒त् । हि । प्र॒जा॒प॒ति॒रिति॑ प्र॒जा – प॒तिः ।
प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । अ॒सृ॒ज॒त । प्र॒जा॒ना॒मिति॑ प्र – जा॒ना॒म् ॥
सृष्ट्यै ॥ 16 (65) (अ॒ग्न॒ये – ता – वृ॒धा॒त्वा – चा – स॒ख्यं – ते॒न

– जुहोति – पञ्चदश च) (A2)

6.1.3.1

ऋ॒ख् सा॒मे वै दे॒वेभ्यो॑ य॒ज्ञाया॑ऽति॒ष्ठमा॑ने कृ॒ष्णो रू॒पं कृ॒त्वा–
ऽप॒क्र॒म्याति॑ष्ठतां तेऽम॒न्यन्त॑ यं वा इ॒मे उपा॑वथ्स्य॒तः स इ॒दं
भ॒विष्य॑तीति ते उपा॑मन्त्रयन्त॒ ते अ॒होरा॒त्रयो॑र्महि॒मान॑मप॒निधाय॑
दे॒वानु॑पावर्तेता॒मेष वा ऋ॒चो वर्णो॑ यच्छु॒क्लं कृ॒ष्णाजि॑नस्यैष सा॒मनो
यत् कृ॒ष्णमृ॑खसा॒मयोः शिल्पे॑ स्थ इत्या॒हर्खसा॑मे ए॒वाव

रुन्ध एष– [] 17

6.1.3.1 - Padam

ऋ॒ख्सा॒मे इत्यृ॑क्-सा॒मे । वै । दे॒वेभ्यः॑ । य॒ज्ञाय॑ । अति॒ष्ठमा॑ने इति॑ ।
कृ॒ष्णः । रू॒पम् । कृ॒त्वा । अप॒क्र॒म्येत्यप॑ – क्र॒म्य । अति॒ष्ठता॑म् । ते ।
अ॒म॒न्यन्त॑ । यम् । वै । इ॒मे इति॑ । उपा॑वथ्स्य॒त इत्युप॑-आ॒वथ्स्य॑तः ।
सः । इ॒दम् । भ॒विष्य॑ति । इति॑ । ते इति॑ । उपेति॑ । अ॒मन्त्र॑यन्त ।
ते इति॑ । अ॒होरा॒त्रयो॑रित्यहः – रा॒त्रयोः॑ । महि॒मान॑म् ।
अप॒निधा॑येत्यप – नि॒धाय॑ । दे॒वान् । उपा॑वर्तेता॒मित्युप॑-आ॒वर्तेता॑म् ।

ए॒षः । वै । ऋ॒चः । वर्णः॑ । यत् । शु॒क्लम् । कृ॒ष्णा॒जि॒न॒स्येति॑
कृष्ण॑ – अ॒जि॒न॒स्य॑ । ए॒षः । सा॒म॒नः॑ । यत् । कृ॒ष्णम् ।
ऋ॒ख॒सा॒मयो॒रित्यृक्॑ – सा॒मयोः॑ । शिल्पे॑ इति । स्थः॑ । इति॑ । आ॒ह ।
ऋ॒ख॒सा॒मे इत्यृक्॑ – सा॒मे । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ए॒षः । 17 (50)

6.1.3.2

वा अ॒हो वर्णो॑ यच्छु॒क्लं कृ॒ष्णा॒जि॒न॒स्यैष॑ रा॒त्रि॒या यत् कृ॒ष्णं
यदे॒वैनयो॑स्तत्र न्य॒क्तं तदे॒वाव॑ रु॒न्धे कृ॒ष्णा॒जि॒नेन॑ दीक्षयति
ब्र॒ह्म॒णो वा ए॒तद्-रूपं॑ यत् कृ॒ष्णा॒जि॒नं ब्र॒ह्म॒णैवैनं॑ दीक्षयती॒मां
धिय॑ꣳ शि॒क्ष॒मा॒णस्य॑ दे॒वेत्या॑ह यथा॒यजु॑रे॒वैतद्-गर्भो॑ वा ए॒ष
यद्-दी॒क्षित॑ उ॒ल्बं वा॒सः प्रो॑र्णु॒ते तस्मा॑द्- [] 18

6.1.3.2 - Padam

वै । अ॒हः । वर्णः॑ । यत् । शु॒क्लम् । कृ॒ष्णा॒जि॒न॒स्येति॑
कृष्ण॑ – अ॒जि॒न॒स्य॑ । ए॒षः । रा॒त्रि॒याः । यत् । कृ॒ष्णम् । यत् । ए॒व ।
ए॒नयोः॑ । तत्र॑ । न्य॒क्तमि॒ति नि-अ॒क्तम् । तत् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
कृ॒ष्णा॒जि॒नेनेति॑ कृष्ण॑-अ॒जि॒नेन॑ । दीक्षयति॑ । ब्र॒ह्म॒णः । वै । ए॒तत् ।

रूपम् । यत् । कृष्णाजिनमिति कृष्ण – अजिनम् । ब्रह्मणा । एव ।
एनम् । दीक्षयति । इमाम् । धियम् । शिक्षमाणस्य । देव । इति ।
आह । यथायजुरिति यथा – यजुः । एव । एतत् । गर्भः । वै ।
एषः । यत् । दीक्षितः । उल्बम् । वासः । प्रेति । ऊर्णुते ।
तस्मात् । 18 (50)

6.1.3.3

गर्भाः प्रावृता जायन्ते न पुरा सोमस्य क्रयादपोर्ण्वीत यत् पुरा
सोमस्य क्रयादपोर्ण्वीत गर्भाः प्रजानां परापातुकाः स्युः क्रीते
सोमेऽपोर्णुते जायत एव तदथो यथा वसीयाꣳ सं प्रत्यपोर्णुते
तादृगेव तदङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्त ऊर्जं व्यभजन्त
ततो यदत्यशिष्यत ते शरा अभवन्नूगर्वे शरा यच्छरमयी – [] 19

6.1.3.3 - Padam

गर्भाः । प्रावृताः । जायन्ते । न । पुरा । सोमस्य । क्रयात् । अपेति ।
ऊर्ण्वीत । यत् । पुरा । सोमस्य । क्रयात् । अपोर्ण्वीतेत्यप-ऊर्ण्वीत ।
गर्भाः । प्रजानामिति प्र – जानाम् । परापातुका इति परा-पातुकाः ।

स्युः । क्री॒ते । सोमै॑ । अपे॒ति । ऊ॒र्णु॒ते । जा॒य॒ते । ए॒व । तत् ।
अथो॒ इति॑ । यथा॑ । वसी॒या॒ऽसम् । प्र॒त्य॒पो॒र्णु॒त इति॑ प्र॒ति-अ॒पो॒र्णु॒ते ।
तादृ॒क् । ए॒व । तत् । अङ्गि॑रसः । सु॒वर्ग॑मिति सु॒वः - गम् ।
लो॒कम् । यन्तः॑ । ऊ॒र्जम् । वी॒ति । अ॒भज॑न्त । ततः॑ । यत् ।
अ॒त्य॒शि॒ष्य॒तेत्य॑ति - अ॒शि॒ष्य॒त । ते । श॒राः । अ॒भ॒वन् । ऊ॒र्क् । वै ।
श॒राः । यत् । श॒र॒मयी॑ति श॒र - मयी॑ । 19 (50)

6.1.3.4

मे॒ख॒ला भ॒व॒त्यूर्ज॑मे॒वाव॑ रु॒न्धे म॒ध्य॒तः सं॒न॒ह्य॒ति म॒ध्य॒त ए॒वास्मा॑
ऊ॒र्जं द॒धा॒ति तस्मा॑न्म॒ध्य॒त ऊ॒र्जा भु॑ञ्जत ऊ॒र्ध्वं वै पु॒रुष॑स्य
नाभ्यै॑ मे॒ध्य-म॒वा॒चीन॑-म॒मे॒ध्यं य॑न्म॒ध्य॒तः सं॒न॒ह्य॒ति मे॒ध्यं
चै॒वास्या॑मे॒ध्यं च॒ व्या॒वर्त॑यतीन्द्रो वृ॒त्राय॑ व॒ज्रं प्रा॒हर॒थ् स त्रे॒धा
व्य॒भव॒थ् स्फ्य॑स्तृ॒तीय॑ऽ रथ॑स्तृ॒तीयं॑ यूप॑स्तृ॒तीयं- [] 20

6.1.3.4 - Padam

मे॒ख॒ला । भ॒व॒ति । ऊ॒र्जम् । ए॒व । अ॒वे॒ति । रु॒न्धे । म॒ध्य॒तः ।
स॒मि॒ति । न॒ह्य॒ति । म॒ध्य॒तः । ए॒व । अ॒स्मै । ऊ॒र्जम् । द॒धा॒ति ।

तस्मात् । मध्यतः । ऊर्जा । भुञ्जते । ऊर्ध्वम् । वै । पुरुषस्य ।
 नाभ्यै । मेध्यम् । अवाचीनम् । अमेध्यम् । यत् । मध्यतः ।
 सन्नह्यतीति सं – नह्यति । मेध्यम् । च । एव । अस्य । अमेध्यम् ।
 च । व्यावर्तयतीति वि-आवर्तयति । इन्द्रः । वृत्राय । वज्रम् । प्रेति ।
 अहरत् । सः । त्रेधा । वीति । अभवत् । स्म्यः । तृतीयम् । रथः ।
 तृतीयम् । यूपः । तृतीयम् । 20 (50)

6.1.3.5

यैऽन्तः शरा अशीर्यन्त ते शरा अभवन् तच्छराणां शरत्वं
 वज्रो वै शराः क्षुत् खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो यच्छरमयी
 मेखला भवति वज्रेणैव साक्षात् क्षुधं भ्रातृव्यं मध्यतोऽप हते
 त्रिवृद्-भवति त्रिवृद्वै प्राणस्त्रिवृतमेव प्राणं मध्यतो यजमाने
 दधाति पृथ्वी भवति रज्जूनां व्यावृत्यै मेखलया यजमानं दीक्षयति
 योक्त्रेण पत्नीं मिथुनत्वाय- [] 21

6.1.3.5 - Padam

ये । अ॒न्त॒श्श॒रा इ॒त्यन्तः॑-श॒राः । अ॒शी॒र्यन्त॑ । ते । श॒राः । अ॒भ॒वन् ।
तत् । श॒रा॒णाम् । श॒र॒त्वमि॑ति श॒र-॒त्वम् । व॒ज्रः । वै । श॒राः । क्षु॒त् ।
ख॒लु । वै । म॒नु॒ष्यस्य॑ । भ्रा॒तृ॒व्यः । यत् । श॒र॒मयी॑ति श॒र - मयी॑ ।
मे॒ख॒ला । भ॒वति॑ । व॒ज्रेण॑ । ए॒व । सा॒क्षादि॑ति स-अ॒क्षात् । क्षु॒धम् ।
भ्रा॒तृ॒व्यम् । म॒ध्यतः॑ । अ॒पेति॑ । ह॒ते । त्रि॒वृदि॑ति त्रि - वृ॒त् । भ॒वति॑ ।
त्रि॒वृदि॑ति त्रि - वृ॒त् । वै । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । त्रि॒वृ॒तमि॑ति
त्रि - वृ॒तम् । ए॒व । प्रा॒णमि॑ति प्र - अ॒नम् । म॒ध्यतः॑ । य॒ज॒मा॒ने ।
द॒धा॒ति । पृ॒थ्वी । भ॒वति॑ । र॒ज्जूना॑म् । व्या॒वृ॒त्या इति॑ वि - आ॒वृ॒त्यै ।
मे॒ख॒ल॒या । य॒ज॒मा॒नम् । दी॒क्ष॒यति॑ । यो॒क्त्रेण॑ । प॒त्नीम् ।
मि॒थु॒न॒त्वाये॑ति मि॒थु॒न - त्वा॒य । 21 (50)

6.1.3.6

य॒ज्ञो दक्षि॑णाम॒भ्य॒ध्याय॑त् तां॑ स॒म॒भ॒वत् तदिन्द्रो॑-ऽचा॒य॒थ् सोऽम॑न्यत
यो वा इ॒तो ज॑निष्यते स इ॒दं भ॑विष्यतीति तां प्रा॒वि॒शत् तस्या॑ इन्द्र
ए॒वाजा॑यत सोऽम॑न्यत यो वै म॒दि॒तो ऽप॑रो ज॑निष्यते स इ॒दं

भ॒वि॒ष्य॒तीति॑ तस्या॑ अनु॒मृ॒श्य॒ योनि॒मा-ऽच्छि॑नत् सा सू॒तव॑शाऽभ॒वत्
तत् सू॒तव॑शायै॒ जन्म॑- [] 22

6.1.3.6 - Padam

य॒ज्ञः । दक्षि॑णाम् । अ॒भीति॑ । अ॒ध्याय॑त् । ताम् । समि॑ति । अ॒भवत् ।
तत् । इन्द्रः॑ । अ॒चाय॑त् । सः । अ॒मन्य॑त् । यः । वै । इतः॑ ।
जनि॑ष्यते॑ । सः । इ॒दम् । भ॒वि॒ष्य॒ति । इति॑ । ताम् । प्रेति॑ । अ॒विश॑त् ।
तस्याः॑ । इन्द्रः॑ । ए॒व । अ॒जाय॑त् । सः । अ॒मन्य॑त् । यः । वै । मत् ।
इतः॑ । अप॑रः । जनि॑ष्यते॑ । सः । इ॒दम् । भ॒वि॒ष्य॒ति । इति॑ । तस्याः॑ ।
अनु॒मृ॒श्येत्यनु॑ - मृ॒श्य॑ । योनि॑म् । एति॑ । अ॒च्छि॑नत् । सा ।
सू॒तव॑शेति॑ सू॒त - व॒शा । अ॒भवत् । तत् ।
सू॒तव॑शाया॒ इति॑ सू॒त - व॒शायै॑ । जन्म॑ । 22 (50)

6.1.3.7

तां॑ ह॒स्ते न्य॑वेष्टयत् तां॑ मृ॒गेषु॑ न्य॒दधा॑त् सा कृ॒ष्णवि॑षाणा-
ऽभ॒वदिन्द्र॑स्य॒ योनि॑रसि॒ मा मा हि॑सीरिति॑ कृ॒ष्णवि॑षाणां प्र य॒च्छति॑
सयो॑निमे॒व य॒ज्ञं क॑रोति॒ सयो॑निं दक्षि॑णां सयो॑निमिन्द्रं॑

स॒यो॒नि॒त्वा॒य॒ कृ॒ष्यै॒ त्वा॒ सु॒स॒स्या॒या॒ इ॒त्या॒ह॒ तस्मा॑द॒कृ॒ष्ट॒प॒च्या॒ ओ॒ष॒ध॒यः॑
प॒च्य॒न्ते॒ सु॒पि॒प्प॒ला॒भ्य॒स्त्वौ॒ष॒धी॒भ्य॒ इ॒त्या॒ह॒ तस्मा॑दो॒ष॒ध॒यः॑ फ॒लं
गृ॒ह्ण॒न्ति॒ य॒द्ध॒स्तेन॑- [] 23

6.1.3.7 - Padam

ताम् । ह॒स्ते॑ । नी॒ति॑ । अ॒वे॒ष्ट॒य॒त॒ । ताम् । मृ॒गे॒षु॑ । नी॒ति॑ । अ॒द॒धा॒त् ।
सा । कृ॒ष्ण॒वि॒षा॒णे॒ति॑ कृ॒ष्ण॒ - वि॒षा॒णा॒ । अ॒भ॒व॒त् । इ॒न्द्र॒स्य॑ । यो॒निः॑ ।
अ॒सि॒ । मा॒ । मा॒ । हि॒॒सीः॑ । इ॒ति॑ । कृ॒ष्ण॒वि॒षा॒णा॒मि॒ति॑
कृ॒ष्ण॒ - वि॒षा॒णाम्॑ । प्रे॒ति॑ । य॒च्छ॒ति॑ । स॒यो॒नि॒मि॒ति॒ स॒ - यो॒नि॒म् ।
ए॒व॒ । य॒ज्ञ॒म् । क॒रो॒ति॑ । स॒यो॒नि॒मि॒ति॒ स॒ - यो॒नि॒म् । द॒क्षि॒णाम्॑ ।
स॒यो॒नि॒मि॒ति॒ स॒ - यो॒नि॒म् । इ॒न्द्र॒म् । स॒यो॒नि॒त्वा॒ये॒ति॑ स॒यो॒नि॒-त्वा॒य॑ ।
कृ॒ष्यै॑ । त्वा॒ । सु॒स॒स्या॒या॒ इ॒ति॑ सु॒ - स॒स्या॒यै॑ । इ॒ति॑ । आ॒ह॒ ।
तस्मा॑त् । अ॒कृ॒ष्ट॒प॒च्या॒ इ॒त्य॒कृ॒ष्ट॒ - प॒च्याः॑ । ओ॒ष॒ध॒यः॑ । प॒च्य॒न्ते॑ ।
सु॒पि॒प्प॒ला॒भ्य॒ इ॒ति॑ सु॒-पि॒प्प॒ला॒भ्यः॑ । त्वा॒ । ओ॒ष॒धी॒भ्य॑
इ॒त्यो॒ष॒धि॒ - भ्यः॑ । इ॒ति॑ । आ॒ह॒ । तस्मा॑त् । ओ॒ष॒ध॒यः॑ । फ॒ल॒म् ।

गृह्णन्ति । यत् । हस्तेन । 23 (50)

6.1.3.8

कण्डूयेत॑ पामनं॑ भावुकाः॑ प्रजाः॑ स्युर्यथ॑ स्मयेत॑ नग्नं॑ भावुकाः॑
कृष्णविषाणया॑ कण्डूयतेऽपि॑ गृह्य॑ स्मयते॑ प्रजानां॑ गोपी॒थाय॑ न पुरा
दक्षिणाभ्यो॑ नेतौः॑ कृष्णविषाणामव॑ चृतेद्यत् पुरा दक्षिणाभ्यो॑ नेतौः॑
कृष्णविषाणामव॑ चृतेद्योनिः॑ प्रजानां॑ परापातुका॑ स्यान्नीतासु॑ दक्षिणासु॑
चात्वाले॑ कृष्णविषाणां॑ प्रास्यति॑ योनिर्वै॑ यज्ञस्य॑ चात्वालं॑ योनिः॑
कृष्णविषाणा॑ योनावेव॑ योनिं॑ दधाति॑ यज्ञस्य॑ सयोनि॒त्वाय॑ । 24

6.1.3.8 - Padam

कण्डूयेत॑ । पामनम्भावुका॑ इति॑ पामनम् – भावुकाः॑ । प्रजा॑ इति॑
प्र – जाः॑ । स्युः॑ । यत् । स्मयेत॑ । नग्नम्भावुका॑ इति॑
नग्नम् – भावुकाः॑ । कृष्णविषाणयेति॑ कृष्ण-विषाणया॑ । कण्डूयते॑ ।
अपि॑ गृह्येत्यपि॑ – गृह्य॑ । स्मयते॑ । प्रजानामिति॑ प्र – जानाम् ।
गोपी॒थाय॑ । न । पुरा॑ । दक्षिणाभ्यः॑ । नेतौः॑ । कृष्णविषाणामिति॑
कृष्ण – विषाणाम् । अवेति॑ । चृतेत् । यत् । पुरा॑ । दक्षिणाभ्यः॑ ।

नेतौः । कृष्णविषाणामिति कृष्ण-विषाणाम् । अवचृतेदित्यव-चृतेत् ।
योनिः । प्रजानामिति प्र - जानाम् । परापातुकेति परा - पातुका ।
स्यात् । नीतासु । दक्षिणासु । चात्वाले । कृष्णविषाणामिति
कृष्ण - विषाणाम् । प्रेति । अस्यति । योनिः । वै । यज्ञस्य ।
चात्वालम् । योनिः । कृष्णविषाणेति कृष्ण - विषाणा । योनौ ।
एव । योनिम् । दधाति । यज्ञस्य । सयोनित्वायेति सयोनि - त्वाय ।

24 (48)

(रुन्ध एष - तस्मा - च्छरमयी - यूपस्तृतीयं - मिथुनत्वाय -
जन्म - हस्तेना - ऽष्टाचत्वारिंशच्च) (A3)

6.1.4.1

वाग्वै देवेभ्यो ऽपाक्रामद्-यज्ञायातिष्ठमाना सा वनस्पतीन् प्राविशथ्
सैषा वाग्वनस्पतिषु वदति या दुन्दुभौ या तूणवे या वीणायां
यद्-दीक्षितदण्डं प्रयच्छति वाचमेवाव रुन्ध औदुंबरो भवत्यूर्वा
उदुंबर ऊर्जमेवाव रुन्धे मुखेन संमितो भवति मुखत एवास्मा
ऊर्जं दधाति तस्मान् मुखत ऊर्जा भुञ्जते- [] 25

6.1.4.1 - Padam

वाक् । वै । दे॒वेभ्यः॑ । अ॒पेति॑ । अ॒क्राम॑त् । य॒ज्ञाय॑ । अति॑ष्ठ॒माना ।
सा । व॒नस्प॑तीन् । प्रेति॑ । अ॒विश॑त् । सा । ए॒षा । वाक् । व॒नस्प॑तिषु ।
व॒दति॑ । या । दु॒न्दुभौ॑ । या । तू॒णवे॑ । या । वी॒णायाम्॑ । यत् ।
दी॒क्षित॑दण्डमिति दी॒क्षित॑-दण्डम् । प्र॒यच्छ॑तीति प्र-यच्छ॑ति । वाच॑म् ।
ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । औ॒दुम्बरः॑ । भ॒वति॑ । ऊ॒र्क् । वै । उ॒दुम्बरः॑ ।
ऊ॒र्जम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । मु॒खेन॑ । स॒म्मित॑ इति सं - मि॒तः ।
भ॒वति॑ । मु॒खतः॑ । ए॒व । अ॒स्मै । ऊ॒र्जम् । द॒धाति॑ । तस्मा॑त् ।
मु॒खतः॑ । ऊ॒र्जा । भु॒ञ्जते॑ । 25 (50)

6.1.4.2

क्री॒ते सो॒मै मै॒त्राव॑रु॒णाय॑ दण्डं प्र यच्छति मै॒त्राव॑रु॒णो हि पु॒रस्ता॑ -
दृ॒त्विग्भ्यो॑ वाचं वि॒भज॑ति तामृ॒त्विजो॑ यज॒माने॑ प्रति॑ ष्ठापयन्ति स्वाहा॑
य॒ज्ञं म॒नसे॑त्याह म॒नसा॑ हि पु॒रुषो॑ य॒ज्ञम॑भिगच्छति स्वाहा॑

द्या॒वापृ॒थि॒वी॒भ्या॑ –मि॒त्या॒ह द्या॒वापृ॒थि॒व्यो॒र्हि॒ य॒ज्ञः॑ स्वा॒हो॒रोर॑-न्त॒रि॒क्षा
-दि॒त्या॒हा॒न्त॒रि॒क्षे॑ हि॒ य॒ज्ञः॑ स्वा॒हा य॒ज्ञं॑ वा॒ता॒दा र॒भ इ॒त्या॒हा॒यं-[] 26

6.1.4.2 - Padam

क्री॒ते । सो॒मै॑ । मै॒त्रा॒व॒रु॒णा॒ये॒ति॑ मै॒त्रा – व॒रु॒णाय॑ । द॒ण्ड॒म् । प्रे॒ति ।
य॒च्छ॒ति । मै॒त्रा॒व॒रु॒ण इ॒ति॑ मै॒त्रा – व॒रु॒णः॑ । हि॒ । पु॒र॒स्तात्॑ ।
ऋ॒त्वि॒ग्भ्य॑ इ॒त्यृ॒त्विक् – भ्यः॑ । वा॒च॒म् । वि॒भ॒ज॒ती॒ति॑ वि – भ॒ज॒ति ।
ता॒म् । ऋ॒त्वि॒जः॑ । य॒ज॒मा॒ने । प्र॒ती॒ति॑ । स्था॒प॒य॒न्ति॑ । स्वा॒हा॑ । य॒ज्ञ॒म् ।
म॒न॒सा॑ । इ॒ति॑ । आ॒ह । म॒न॒सा॑ । हि॒ । पु॒रु॒षः॑ । य॒ज्ञ॒म् ।
अ॒भि॒ग॒च्छ॒ती॒त्य॒भि॑ – ग॒च्छ॒ति॑ । स्वा॒हा॑ ।
द्या॒वापृ॒थि॒वी॒भ्या॑मि॒ति॑ द्या॒वा – पृ॒थि॒वी॒भ्या॑म् । इ॒ति॑ । आ॒ह ।
द्या॒वापृ॒थि॒व्यो॒रि॒ति॑ द्या॒वा-पृ॒थि॒व्योः॑ । हि॒ । य॒ज्ञः॑ । स्वा॒हा॑ । उ॒रोः॑ ।
अ॒न्त॒रि॒क्षा॒त् । इ॒ति॑ । आ॒ह । अ॒न्त॒रि॒क्षे॑ । हि॒ । य॒ज्ञः॑ । स्वा॒हा॑ ।
य॒ज्ञ॒म् । वा॒ता॒त् । ए॒ति॑ । र॒भे॑ । इ॒ति॑ । आ॒ह । अ॒य॒म् । 26 (50)

6.1.4.3

ॐ॒वा॒व॒ यः॑ प॒व॒ते॒ स॒ य॒ज्ञ॒स्त॒मे॒व॒ सा॒क्षा॒दा॒ र॒भ॒ते॒ मु॒ष्टी॑ क॒रो॒ति॒ वा॒चं॑
य॒च्छ॒ति॒ य॒ज्ञ॒स्य॒ धृ॒त्या॒ अ॒दी॒क्षि॒ष्टा॒यं॑ ब्रा॒ह्म॒ण॒ इति॑ त्रि॒रु॒पा॒ञ्च॒श्वा॒ह
दे॒वे॒भ्य॑ ए॒वैनं॑ प्रा॒ऽऽ*ह॒ त्रि॒रु॒च्चै॒रु॒भयै॑भ्य॒ ए॒वैनं॑ दे॒वम॒नु॒ष्ये॑भ्यः
प्रा॒ऽऽ*ह॒ न॒ पु॒रा॒ नक्ष॑त्रेभ्यो॒ वा॒चं॑ वि॒ सृ॒जे॒द्-यत्पु॒रा॒ नक्ष॑त्रेभ्यो
वा॒चं॑ वि॒सृ॒जे॒द्-य॒ज्ञं॑ वि॒च्छि॒न्धा॒- [] 27

6.1.4.3 - Padam

वा॒व । यः॑ । प॒व॒ते॒ । सः॑ । य॒ज्ञः॑ । तम् । ए॒व । सा॒क्षा॒दि॒ति॑
स-अ॒क्षा॒त् । ए॒ति॑ । र॒भ॒ते॒ । मु॒ष्टी॑ इति॑ । क॒रो॒ति॑ । वा॒चम् । य॒च्छ॒ति॑ ।
य॒ज्ञ॒स्य॑ । धृ॒त्यै॑ । अ॒दी॒क्षि॒ष्ट॑ । अ॒यम् । ब्रा॒ह्म॒णः॑ । इति॑ । त्रिः॑ ।
उ॒पा॒ञ्चि॒त्यु॒प - अ॒ञ्शु॑ । आ॒ह॒ । दे॒वे॒भ्यः॑ । ए॒व । ए॒नम् । प्रेति॑ ।
आ॒ह॒ । त्रिः॑ । उ॒च्चैः॑ । उ॒भयै॑भ्यः । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वम॒नु॒ष्ये॑भ्य इति॑
दे॒व - म॒नु॒ष्ये॑भ्यः । प्रेति॑ । आ॒ह॒ । न॒ । पु॒रा॒ । नक्ष॑त्रेभ्यः । वा॒चम् ।
वी॒ति॑ । सृ॒जे॒त् । यत् । पु॒रा॒ । नक्ष॑त्रेभ्यः । वा॒चम् ।
वि॒सृ॒जे॒दिति॑ वि - सृ॒जे॒त् । य॒ज्ञम् । वी॒ति॑ । छि॒न्धा॒त् । 27 (50)

6.1.4.4

–दु॑दि॒तेषु॑ नक्ष॑त्रेषु॑ व्र॒तं कृ॑णुतेति॒ वाचं॑ वि॒ सृ॑जति॒ यज्ञ॑व्र॒तो वै
दी॑क्षि॒तो य॒ज्ञमे॒वाभि॒ वाचं॑ वि॒ सृ॑जति॒ यदि॑ वि॒सृ॒जेद्–वै॑ष्ण॒वीमृ॒चम॑नु॒
ब्रू॑याद्–य॒ज्ञो वै वि॑ष्णु॒र्यज्ञे॑नै॒व य॒ज्ञं सं त॑नोति॒ दैवीं॑ धि॒यं म॑नामह
इ॒त्याह॑ य॒ज्ञमे॒व तन्म्र॑दयति॒ सु॒पा॒रा नो॑ अ॒सद्व॑श इ॒त्याह॑ व्यु॒ष्टिमे॒वाव

रुन्धे– [] 28

6.1.4.4 - Padam

उ॒दि॒तेष्वि॒त्युत् – इ॒तेषु॑ । नक्ष॑त्रेषु॑ । व्र॒तम् । कृ॑णु॒त । इति॑ । वाच॑म् ।
वी॒ति । सृ॒जति॑ । य॒ज्ञव्र॑त इति॑ य॒ज्ञ–व्र॑तः । वै । दी॑क्षि॒तः । य॒ज्ञम् ।
ए॒व । अ॒भीति॑ । वाच॑म् । वी॒ति । सृ॒जति॑ । यदि॑ ।
वि॒सृ॒जेदि॒ति वि – सृ॒जेत् । वै॑ष्ण॒वीम् । ऋ॒चम् । अ॒न्वि॒ति । ब्रू॑यात् ।
य॒ज्ञः । वै । वि॑ष्णुः । य॒ज्ञेन॑ । ए॒व । य॒ज्ञम् । स॒मि॒ति । त॒नोति॑ ।
दै॒वीम् । धि॒यम् । म॑नामहे । इति॑ । आ॒ह । य॒ज्ञम् । ए॒व । तत् ।
म्र॑दयति । सु॒पा॒रेति॑ सु – पा॒रा । नः॑ । अ॒सत् । व॒शे । इति॑ । आ॒ह ।
व्यु॒ष्टि॒मि॒ति वि – उ॒ष्टिम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रुन्धे॑ । 28 (50)

6.1.4.5

ब्रह्मवादिनो॑ वदन्ति॑ हो॒तव्यं॑ दी॒क्षित॑स्य गृ॒हा(३) इ॒ न हो॒तव्या॑(३)मि॒ति॑
ह॒विर्वै॑ दी॒क्षितो॑ यज्जु॒हुयाद्-यज॑मानस्याव॒दाय॑ जुहुयाद्-यन्न
जुहु॒याद्-यज्ञ॑परु॒रन्तरि॑याद्ये दे॒वा मनो॑जा॒ता मनो॑युज॒ इत्या॑ह प्रा॒णा
वै दे॒वा मनो॑जा॒ता मनो॑युज॒स्तेष्वे॒व परो॑क्षं जुहोति॒ तन्ने॒व हु॒तं
ने॒वाहु॑तꣳ स्व॒पन्तं॑ वै दी॒क्षितꣳ रक्षाꣳसि जिघाꣳसन्त्यग्निः- [] 29

6.1.4.5 - Padam

ब्रह्मवादि॑न इति॑ ब्रह्म - वादि॑नः । वद॑न्ति । हो॒तव्य॑म् । दी॒क्षित॑स्य ।
गृ॒हा(३) इ॒ न । हो॒तव्या॑(३)म् । इति॑ । ह॒विः । वै । दी॒क्षितः॑ । यत् ।
जुहु॒यात् । यज॑मानस्य । अ॒वदा॑येत्यव - दा॒य । जुहु॒यात् । यत् । न ।
जुहु॒यात् । यज्ञ॑परु॒रिति॑ यज्ञ - परुः॑ । अ॒न्तः । इ॒यात् । ये । दे॒वाः ।
मनो॑जा॒ता इति॑ मनः - जा॒ताः । मनो॑युज॒ इति॑ मनः-युजः॑ । इति॑ ।
आ॒ह । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः । वै । दे॒वाः । मनो॑जा॒ता इति॑
मनः - जा॒ताः । मनो॑युज॒ इति॑ मनः - युजः॑ । तेषु॑ । ए॒व ।
परो॑क्षमि॒ति परः॑ - अ॒क्षम् । जुहो॑ति । तत् । न । इ॒व । हु॒तम् । न ।

इ॒व । अ॒हु॒तम् । स्व॒प॒न्त॒म् । वै । दी॒क्षि॒तम् । र॒क्षा॒सि॒ ।

जि॒घा॒स॒न्ति॒ । अ॒ग्निः॒ । 29 (50)

6.1.4.6

ख॒लु॒ वै र॒क्षो॒हा॒ग्ने त्व॒ सु जा॒गृ॒हि व॒य॒ सु म॒न्दि॒षी॒म॒ही॒त्या॒हा॒ग्नि॒-
मे॒वा॒धि॒पां कृ॒त्वा स्व॒पि॒ति र॒क्ष॒सा॒म॒प॒ह॒त्या अ॒व्र॒त्य॒मि॒व वा ए॒ष क॒रो॒ति॒-
यो दी॒क्षि॒तः स्व॒पि॒ति त्व॒म॒ग्ने व्र॒त॒पा अ॒सी॒त्या॒हा॒ग्निर्वै दे॒वा॒नां व्र॒त॒प॒तिः॒
स ए॒वैनं॑ व्र॒त॒मा लं॒भ॒य॒ति दे॒व आ म॒र्त्ये॒ष्वे॒त्या॒ह दे॒वो- [] 30

6.1.4.6 - Padam

ख॒लु॒ । वै । र॒क्षो॒हे॒ति र॒क्षः॒ - हा । अ॒ग्ने॒ । त्व॒म् । स्वि॒ति॒ । जा॒गृ॒हि॒ ।
व॒य॒म् । स्वि॒ति॒ । म॒न्दि॒षी॒म॒हि॒ । इ॒ति॒ । आ॒ह॒ । अ॒ग्नि॒म् । ए॒व ।
अ॒धि॒पा॒मि॒त्य॒धि॒ - पा॒म् । कृ॒त्वा । स्व॒पि॒ति॒ । र॒क्ष॒सा॒म् ।
अ॒प॒ह॒त्या इ॒त्य॒प॒ - ह॒त्यै॒ । अ॒व्र॒त्य॒म् । इ॒व॒ । वै । ए॒षः॒ । क॒रो॒ति॒ ।
यः॒ । दी॒क्षि॒तः॒ । स्व॒पि॒ति॒ । त्व॒म् । अ॒ग्ने॒ । व्र॒त॒पा इ॒ति॒ व्र॒त॒-पाः॒ ।
अ॒सि॒ । इ॒ति॒ । आ॒ह॒ । अ॒ग्निः॒ । वै । दे॒वा॒ना॒म् ।

व्रत॑पति॑रिति॑ व्रत॑ – पतिः॑ । सः॑ । ए॒व । ए॒नम् । व्रत॑म् । ए॒ति । ल॒म्भ॒
यति॑ । दे॒वः । ए॒ति । म॒र्त्येषु॑ । ए॒ति । इति॑ । आ॒ह । दे॒वः । 30 (50)

6.1.4.7

ह्येष॑ सन् म॒र्त्येषु॑ त्वं य॒ज्ञेष्वी॑ड्य॒ इत्या॑हैत॒ः हि य॒ज्ञेष्वी॑डते॒ऽप
वै दी॑क्षिता॒त् सुषु॑पुष॒ इन्द्रि॑यं दे॒वताः॑ क्राम॒न्ति वि॒श्वे दे॒वा अ॒भि
मा॒माऽव॑वृ॒त्रन्नि॑त्या-हेन्द्रि॑येणै॒वैनं॑ दे॒वता॑भिः सं न॒यति॑ यदे॒तद्-य॒जुर्न
ब्रू॒याद्-या॑वत॒ ए॒व प॒शून्भि॑ दीक्षे॒त ता॑वन्तो॒ऽस्य प॒शवः॑ स्यु
रा॒स्वेय॑थ्- [] 31

6.1.4.7 - Padam

हि । ए॒षः । सन् । म॒र्त्येषु॑ । त्वम् । य॒ज्ञेषु॑ । ई॒ड्यः । इति॑ । आ॒ह ।
ए॒तम् । हि । य॒ज्ञेषु॑ । ई॒डते॑ । अ॒पेति॑ । वै । दी॑क्षिता॒त् सुषु॑पुषः ।
इन्द्रि॑यम् । दे॒वताः॑ । क्राम॒न्ति । वि॒श्वे । दे॒वाः । अ॒भीति॑ । मा॒म् ।
ए॒ति । अ॒ववृ॑त्रन् । इति॑ । आ॒ह । इन्द्रि॑येण । ए॒व । ए॒नम् ।
दे॒वता॑भिः । स॒मिति॑ । न॒यति॑ । यत् । ए॒तत् । य॒जुः । न । ब्रू॒यात् ।

याव॑तः । ए॒व । प॒शून् । अ॒भीति॑ । दी॒क्षे॑त । ताव॑न्तः । अ॒स्य । प॒शवः॑ ।
स्युः॑ । रा॒स्व । इ॒यत् । 31 (50)

6.1.4.8

सो॒माऽऽ* भू॒यो भ॒रेत्या॒हा-प॑रि॒मिताने॒व प॒शून्व॑ रु॒न्धे च॒न्द्रम॑सि
मम॑ भो॒गाय॑ भ॒वेत्या॒ह य॒थादे॒वत॑मे॒वैनाः॑ प्र॒ति गृ॑ह्णाति वा॒यवे॑
त्वा व॒रु॒णाय॑ त्वेति॑ यदे॒वमे॒ता ना॒नुदि॒शेद॑यथादे॒वतं॑ दक्षि॒णा
गम॑येदा दे॒वता॑भ्यो वृ॒श्च्ये॒त यदे॒वमे॒ता अ॒नुदि॒शति॑ यथादे॒वत॑मे॒व
दक्षि॒णा गम॑यति न दे॒वता॑भ्य आ- [] 32

6.1.4.8 - Padam

सो॒म । ए॒ति । भू॒यः । भ॒र । इ॒ति । आ॒ह ।
अ॒प॒रि॒मि॒तानि॒त्यप॑रि-मि॒तान् । ए॒व । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
च॒न्द्रम् । अ॒सि । मम॑ । भो॒गाय॑ । भ॒व । इ॒ति । आ॒ह ।
य॒थादे॒वत॑मि॒ति य॒था - दे॒वत॑म् । ए॒व । ए॒नाः । प्र॒तीति॑ । गृ॑ह्णाति ।
वा॒यवे॑ । त्वा । व॒रु॒णाय॑ । त्वा । इ॒ति । यत् । ए॒वम् । ए॒ताः । न ।
अ॒नुदि॒शेदि॒त्यनु॑ - दि॒शेत् । अ॒य॒थादे॒वत॑मि॒त्यय॑था - दे॒वत॑म् ।

दक्षि॑णाः । ग॒मये॑त् । ए॒ति॑ । दे॒वता॑भ्यः । वृ॒श्चये॑त् । यत् । ए॒वम् ।
ए॒ताः । अ॒नुदि॑शतीत्यनु – दि॒शति॑ । य॒थादे॑वतमि॒ति॑ यथा – दे॒वत॑म् ।
ए॒व । दक्षि॑णाः । ग॒मय॑ति । न । दे॒वता॑भ्यः । ए॒ति॑ । 32 (50)

6.1.4.9

वृ॒श्चय॑ते दे॒वीरा॑पो अ॒पां न॒पादि॑त्याह॒ यद्वो॑ मे॒ध्यं य॒ज्ञिय॑ञ्
सदे॒वं तद्वो॑ मा॒ऽव क्र॑मिषमि॒ति॑ वावै॒तदा॑हाच्छि॒न्नं तन्तुं॑ पृथि॒व्या
अ॒नु गे॑षमि॒त्याह॒ से॒तुमे॒व कृ॒त्वाऽत्ये॑ति । 33

6.1.4.9 - Padam

वृ॒श्चय॑ते । दे॒वीः । आ॒पः । अ॒पाम् । न॒पात् । इति॑ । आ॒ह । यत् ।
वः । मे॒ध्यम् । य॒ज्ञिय॑म् । सदे॒वमि॒ति॑ स – दे॒वम् । तत् । वः । मा ।
अवे॑ति । क्र॒मिष॑म् । इति॑ । वा॒व । ए॒तत् । आ॒ह । अ॒च्छि॒न्नम् ।
तन्तु॑म् । पृथि॒व्याः । अ॒न्वि॒ति॑ । गे॒षम् । इति॑ । आ॒ह । से॒तुम् । ए॒व ।
कृ॒त्वा । अ॒तीति॑ । ए॒ति॑ । 33 (33)

(भु॒ञ्ज॑ते – ऽयं – छि॒न्द्याद् – रु॒न्धे – ऽग्नि॑ – रा॒ह दे॒व – इ॒यद्
– दे॒वता॑भ्य आ – त्रय॑स्त्रि॒ञ्शच्च॑) (A4)

6.1.5.1

दे॒वा वै दे॒वय॑जन-मध्यव॒साय॑ दि॒शो न प्रा॑जानन् ते॑(१)ऽन्यो॑ –
ऽन्यमु॒पाधा॑वन् त्वया प्र जानाम त्वयेति तेऽदि॒त्याꣳ सम॑ध्रियन्त त्वया
प्र जानामेति साऽब्र॑वीद्-वरं वृ॒णै मत्प्रा॑यणा ए॒व वो य॑ज्ञा म॒दुद॑यना
अस॒न्निति॑ तस्मा॒दादि॒त्यः प्रा॑यणीयो य॒ज्ञाना॑मादि॒त्य उ॑दयनीयः पञ्च
दे॒वता॑ यजति पञ्च दि॒शो दि॒शां प्र॑ज्ञात्या- [] 34

6.1.5.1 - Padam

दे॒वाः । वै । दे॒वय॑जनमि॒ति दे॒व – य॑जनम् ।
अध्यव॒साये॑त्यधि – अव॒साय॑ । दि॒शः । न । प्रेति॑ । अ॒जान॑न् । ते ।
अ॒न्यः । अ॒न्यम् । उपेति॑ । अ॒धाव॑न् । त्वया॑ । प्रेति॑ । जा॒नाम॑ ।
त्वया॑ । इति॑ । ते । अ॒दि॒त्याम् । समि॒ति । अध्रि॑यन्त । त्वया॑ । प्रेति॑ ।
जा॒नाम॑ । इति॑ । सा । अ॒ब्रवी॑त् । वर॑म् । वृ॒णै । मत्प्रा॑यणा इति॑
मत् – प्रा॑यणाः । ए॒व । वः । य॑ज्ञाः । म॒दुद॑यना इति॑ मत्-उ॒दय॑नाः ।
अस॒न् । इति॑ । तस्मा॑त् । आ॒दि॒त्यः । प्रा॑यणीय इति॑ प्र-अ॒यनी॑यः ।
य॒ज्ञाना॑म् । आ॒दि॒त्यः । उ॒दय॑नीय इत्यु॑त् – अ॒यनी॑यः । पञ्च ।

दे॒वताः॑ । य॒जति॑ । पञ्च॑ । दि॒शः॑ । दि॒शाम् ।

प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र – ज्ञा॒त्यै । 34 (50)

6.1.5.2

अथो॑ पञ्चाक्षरा॑ पङ्क्तिः॑ पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव॑ रुन्धे॑ पथ्या॑
स्व॒स्तिम॑य॒जन् प्रा॒चीमे॒व तया॑ दि॒शं प्रा॒जान॑न्न॒ग्निना॑ दक्षिणा॑ सोमे॑न
प्र॒तीची॑ꣳ स॒वित्रो॑दी॒ची-म॑दि॒त्योर्ध्वा॑ पथ्या॑ꣳ स्व॒स्तिं य॑जति॑ प्रा॒चीमे॒व
तया॑ दि॒शं प्र॑ जा॒नाति॑ पथ्या॑ꣳ स्व॒स्तिमि॑ष्ट्वाग्नी॒षोमौ॑ य॒जति॑ चक्षु॑षी
वा ए॒ते य॒ज्ञस्य॑ यद॒ग्नीषो॑मौ ताभ्यामे॒वानु॑ पश्य- [] 35

6.1.5.2 - Padam

अथो॑ इति॑ । पञ्चाक्ष॑रेति॑ पञ्च॑ – अक्ष॑रा । पङ्क्तिः॑ । पाङ्क्तः॑ । य॒ज्ञः ।
य॒ज्ञम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रुन्धे॑ । पथ्या॑म् । स्व॒स्तिम् । अ॒य॒जन् ।
प्रा॒चीम् । ए॒व । तया॑ । दि॒शम् । प्रेति॑ । अ॒जान॑न् । अ॒ग्निना॑ ।
दक्षि॑णा । सोमे॑न । प्र॒तीची॑म् । स॒वित्रा॑ । उदी॑चीम् । अ॒दि॒त्या ।
ऊ॒र्ध्वा॒म् । पथ्या॑म् । स्व॒स्तिम् । य॑जति॑ । प्रा॒चीम् । ए॒व । तया॑ ।
दि॒शम् । प्रेति॑ । जा॒नाति॑ । पथ्या॑म् । स्व॒स्तिम् । इ॒ष्ट्वा ।

अ॒ग्नी॒षो॒मा॒वि॒त्य॒ग्नी॒-सो॒मौ॑ । य॒ज॒ति॒ । च॒क्षु॒षी॑ इति॒ । वै । ए॒ते इति॑ ।
य॒ज्ञ॒स्य॑ । यत् । अ॒ग्नी॒षो॒मा॒वि॒त्य॒ग्नी॒ - सो॒मौ॑ । ता॒भ्याम् । ए॒व ।
अ॒न्वि॒ति॑ । प॒श्य॒ति॑ । 35 (50)

6.1.5.3

-त्य॒ग्नी॒षो॒मा॒वि॒ष्ट्वा॑ स॒वि॒तारं॑ यँज॒ति॒ स॒वि॒तृ॒प्र॒सू॒त ए॒वानु॑ प॒श्य॒ति॒
स॒वि॒तार॑मि॒ष्ट्वा॒दिति॑ यँज॒ती॒यं वा॑ अ॒दि॒तिर॒स्यामे॒व प्र॑ति॒ष्ठा॒यानु॑
प॒श्य॒त्य॒दि॒तिमि॒ष्ट्वा॑ मा॒रु॒तीमृ॒चम॒न्वाह॑ म॒रु॒तो वै दे॒वानां॑ वि॒शो
दे॒ववि॒शां ख॒लु वै क॒ल्प॒मा॒नं म॒नुष्य॑वि॒शम॒नु क॒ल्प॒ते यन्
मा॒रु॒तीमृ॒चम॒न्वाह॑ वि॒शां क॒ल्प॒त्यै ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो व॑दन्ति
प्र॒या॒ज॒व॒दन॒नू॒या॒जं प्रा॒य॒णी॒यं का॒र्य॑-म॒नू॒या॒ज॒व- [] 36

6.1.5.3 - Padam

अ॒ग्नी॒षो॒मा॒वि॒त्य॒ग्नी॒ - सो॒मौ॑ । इ॒ष्ट्वा॑ । स॒वि॒तार॑म् । य॒ज॒ति॒ ।
स॒वि॒तृ॒प्र॒सू॒त इति॑ स॒वि॒तृ - प्र॒सू॒तः । ए॒व । अ॒न्वि॒ति॑ । प॒श्य॒ति॑ ।
स॒वि॒तार॑म् । इ॒ष्ट्वा॑ । अ॒दि॒तिम् । य॒ज॒ति॒ । इ॒यम् । वै । अ॒दि॒तिः ।
अ॒स्याम् । ए॒व । प्र॑ति॒ष्ठा॒येति॑ प्र॒ति - स्था॒य । अ॒न्वि॒ति॑ । प॒श्य॒ति॑ ।

अ॒दि॒तिम् । इ॒ष्ट्वा । मा॒रु॒तीम् । ऋ॒चम् । अ॒न्वि॒ति । आ॒ह । म॒रु॒तः ।
 वै । दे॒वा॒नाम् । वि॒शः । दे॒व॒वि॒श॒मि॒ति॒ दे॒व – वि॒शम् । ख॒लु । वै ।
 क॒ल्प॒मा॒नम् । म॒नु॒ष्य॒वि॒श॒मि॒ति॒ म॒नु॒ष्य–वि॒शम् । अ॒न्वि॒ति । क॒ल्प॒ते ।
 यत् । मा॒रु॒तीम् । ऋ॒चम् । अ॒न्वा॒हे॒त्य॒नु–आ॒ह । वि॒शाम् । क्लृ॒प्त्यै ।
 ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒न इति॑ ब्र॒ह्म – वा॒दि॒नः । व॒द॒न्ति । प्र॒या॒ज॒व॒दि॒ति॒
 प्र॒या॒ज – व॒त् । अ॒न॒नू॒या॒ज॒मि॒त्य॒न॒नु – या॒जम् । प्रा॒य॒णी॒य॒मि॒ति॒
 प्र – अ॒य॒णी॒य॒म् । का॒र्य॒म् । अ॒नू॒या॒ज॒व॒दि॒त्य॒नू॒या॒ज – व॒त् । 36 (50)

6.1.5.4

द॒प्र॒या॒ज–मु॒द॒य॒नी॒य॒मि॒ती॒मे वै प्र॒या॒जा अ॒मी अ॒नू॒या॒जाः सै॒व सा
 य॒ज्ञ॒स्य॑ स॒न्त॒ति॒स्तत् तथा॑ न का॒र्य॒मा॒त्मा वै प्र॒या॒जाः प्र॒जाऽनू॒या॒जा
 यत् प्र॒या॒जा–न॒न्त॒रि॒या॒दा॒त्मा॒न॒म–न्त॒रि॒या॒द्–य॒द॒नू॒या॒जा–न॒न्त॒रि॒या॒त्
 प्र॒जा॒म॒न्त॒रि॒या॒द्य॒तः ख॒लु वै य॒ज्ञ॒स्य॑ वि॒त॒त॒स्य॑ न क्रि॒य॒ते तद॒नु
 य॒ज्ञः प॒रा भ॒व॒ति य॒ज्ञं प॒रा॒भ॒व॒न्तं य॒ज॒मा॒नोऽनु– [] 37

6.1.5.4 - Padam

अ॒प्र॒या॒ज॒मि॒त्य॒प्र – या॒ज॒म् । उ॒द॒य॒नी॒य॒मि॒त्यु॒त् – अ॒य॒नी॒य॒म् । इति॑ ।
इ॒मे । वै । प्र॒या॒जा इति॑ प्र – या॒जाः । अ॒मी इति॑ । अ॒नू॒या॒जा
इ॒त्य॒नु – या॒जाः । सा । ए॒व । सा । य॒ज्ञ॒स्य॑ । स॒न्त॒ति॒रिति॑
सं – त॒तिः । तत् । त॒था । न । का॒र्य॒म् । आ॒त्मा । वै । प्र॒या॒जा इति॑
प्र – या॒जाः । प्र॒जे॒ति प्र – जा । अ॒नू॒या॒जा इ॒त्य॒नु-या॒जाः । यत् ।
प्र॒या॒जा॒नि॒ति प्र-या॒जान् । अ॒न्त॒रि॒या॒दि॒त्य॒न्तः – इ॒यात् । आ॒त्मा॒न॒म् ।
अ॒न्तः । इ॒यात् । यत् । अ॒नू॒या॒जा॒नि॒त्य॒नु – या॒जान् ।
अ॒न्त॒रि॒या॒दि॒त्य॒न्तः – इ॒यात् । प्र॒जा॒मि॒ति प्र-जा॒म् । अ॒न्तः । इ॒यात् ।
य॒तः । ख॒लु । वै । य॒ज्ञ॒स्य॑ । वि॒त॒त॒स्ये॒ति वि-त॒त॒स्य॑ । न । क्रि॒य॒ते ।
तत् । अ॒न्वि॒ति । य॒ज्ञः । प॒रे॒ति । भ॒व॒ति । य॒ज्ञ॒म् ।
प॒रा॒भ॒व॒न्त॒मि॒ति प॒रा – भ॒व॒न्त॒म् । य॒ज॒मा॒नः । अ॒नु । 37 (50)

6.1.5.5

प॒रा भ॒व॒ति प्र॒या॒ज॒व॒दे॒वा-नू॒या॒ज॒व॒त् प्रा॒य॒णी॒यं का॒र्यं
प्र॒या॒ज॒व॒द॒नू॒या॒ज॒व-दु॒द॒य॒नी॒यं नाऽऽ*त्मा॒न॒म॒न्त॒रे॒ति न प्र॒जां न

य॒ज्ञः प॒राभ॑वति न य॒ज॒मा॒नः प्रा॒य॒णी॒य॒स्य निष्का॑स उ॒द॒य॒नी॒य॒म॒भि
निर्व॑पति सै॒व सा य॒ज्ञ॒स्य स॒न्तति॑र्याः प्रा॒य॒णी॒य॒स्य या॒ज्या यत् ता
उ॒द॒य॒नी॒य॒स्य या॒ज्याः कुर्या॑त् प॒राङ्मुं लो॒क॒मा रो॑हेत् प्र॒मायु॑कः
स्या॒द्याः प्रा॒य॒णी॒य॒स्य पु॒रोऽनु॑वा॒क्यास्ता () उ॒द॒य॒नी॒य॒स्य या॒ज्याः
करो॑त्यस्मिन्ने॒व लो॒के प्र॒ति तिष्ठ॑ति । 38

6.1.5.5 - Padam

प॒रेति॑ । भ॒वति॑ । प्र॒याज॑वदिति॑ प्र॒याज॑ – वत् । ए॒व ।
अ॒नू॒याज॑वदित्य॒नू॒याज॑ – वत् । प्रा॒य॒णी॒य॒मिति॑ प्र – अ॒य॒नी॒य॒म् ।
का॒र्य॒म् । प्र॒याज॑वदिति॑ प्र॒याज॑ – वत् । अ॒नू॒याज॑वदित्य॒नू॒याज॑-वत् ।
उ॒द॒य॒नी॒य॒मित्यु॑त्-अ॒य॒नी॒य॒म् । न । आ॒त्मा॒न॒म् । अ॒न्त॒रे॒ती॒त्यन्तः-ए॒ति ।
न । प्र॒जा॒मिति॑ प्र – जा॒म् । न । य॒ज्ञः । प॒राभ॑वतीति॑ प॒रा – भ॑वति ।
न । य॒ज॒मा॒नः । प्रा॒य॒णी॒य॒स्येति॑ प्र – अ॒य॒नी॒य॒स्य । निष्का॑से ।
उ॒द॒य॒नी॒य॒मित्यु॑त् – अ॒य॒नी॒य॒म् । अ॒भि । नि॒रिति॑ । व॒पति॑ । सा । ए॒व ।
सा । य॒ज्ञ॒स्य । स॒न्तति॑रिति॑ सं – त॒तिः । याः ।

प्रायणीयस्येति॑ प्र – अयनीयस्य॑ । याज्याः॑ । यत् । ताः ।
 उदयनीयस्येत्युत्-अयनीयस्य॑ । याज्याः॑ । कुर्यात् । पराङ् । अमुम् ।
 लोकम् । एति॑ । रोहेत् । प्रमायुक॑ इति प्र – मायुकः । स्यात् । याः ।
 प्रायणीयस्येति॑ प्र – अयनीयस्य॑ । पुरोनुवाक्या॑ इति
 पुरः – अनुवाक्याः॑ । ताः () । उदयनीयस्येत्युत् – अयनीयस्य॑ ।
 याज्याः॑ । करोति॑ । अस्मिन् । एव । लोके । प्रतीति॑ ।
 तिष्ठति॑ । 38 (58) (प्रजात्यै॑ – पश्यत्य॑ – नूयाजव॑ – द्यजमानोऽनु॑ –
 पुरोनुवाक्यास्ता॑ – अष्टौ च॑) (A5)

6.1.6.1

कद्रूश्च॑ वै सुपर्णी॑ चाऽऽत्मरूपयोरस्पर्धेता॑ सा कद्रूः
 सुपर्णीमजय॑त् साऽब्रवीत् तृतीयस्यामितो॑ दिवि सोमस्तमा॑ हर
 तेनाऽऽत्मानं॑ निष्क्रीणीष्वेतीयं॑ वै कद्रूसौ सुपर्णी॑ छन्दा॑सि
 सौपर्णेयाः॑ साब्रवीदस्मै॑ वै पितरौ पुत्रान् बिभ्रित-स्तृतीयस्यामितो॑
 दिवि सोमस्तमा॑ हर तेनाऽऽत्मानं॑ निष्क्रीणीष्वे- [] 39

6.1.6.1 - Padam

क॒द्रूः । च । वै । सु॒पर्णी॑ति सु – पर्णी । च ।
आ॒त्म॒रूप॑यो॒रित्या॑त्म – रूप॑योः । अ॒स्प॒र्ध॒ताम् । सा । क॒द्रूः ।
सु॒पर्णी॑मि॒ति सु॒-पर्णी॑म् । अ॒ज॒यत् । सा । अ॒ब्र॒वीत् । तृ॒तीय॑स्याम् ।
इ॒तः । दि॒वि । सो॒मः । तम् । ए॒ति । ह॒र । ते॒न । आ॒त्मा॒नम् ।
नि॒रि॒ति । क्री॒णी॒ष्व । इ॒ति । इ॒यम् । वै । क॒द्रूः । अ॒सौ । सु॒पर्णी॑ति
सु॒-पर्णी॑ । छ॒न्दा॒सि । सौ॒पर्णे॑याः । सा । अ॒ब्र॒वीत् । अ॒स्मै । वै ।
पि॒तरौ॑ । पु॒त्रान् । बि॒भृ॒तः । तृ॒तीय॑स्याम् । इ॒तः । दि॒वि । सो॒मः ।
तम् । ए॒ति । ह॒र । ते॒न । आ॒त्मा॒नम् । नि॒रि॒ति । क्री॒णी॒ष्व । 39 (50)

6.1.6.2

ति॒ मा क॒द्रू॒रवो॑च॒दिति॒ जग॑त्यु॒दप॑त-च॒तु॒र्द॒शाक्ष॑रा स॒ती सा ऽप्रा॑प्य
न्य॒वर्त॑त तस्यै॒ द्वे अ॒क्षरे॑ अ॒मीये॑ता॒ सा प॑शु॒भिश्च॑ दी॒क्षया॑
चा॒गच्छ॑त् तस्मा॒ज्जग॑ती छ॒न्दसां॑ प॒शव्य॑त॒मा तस्मा॑त् प॒शुम॑न्तं
दी॒क्षोप॑ नम॒ति त्रि॒ष्टुगु॑दप॒तत् त्रयो॑द॒शाक्ष॑रा स॒ती सा ऽप्रा॑प्य
न्य॒वर्त॑त तस्यै॒ द्वे अ॒क्षरे॑ अ॒मीये॑ता॒ सा दक्षि॑णाभिश्च – [] 40

6.1.6.2 - Padam

इति॑ । मा॒ । क॒द्रूः । अ॒वो॒चत् । इति॑ । जग॑ती । उ॒दि॒ति॑ । अ॒प॒तत् ।
चतु॑र्द॒शाक्ष॑रेति॒ चतु॑र्द॒श – अ॒क्षरा॑ । स॒ती । सा ।
अ॒प्रा॒प्ये॒त्यप्र॑ – आ॒प्य । नी॒ति॑ । अ॒व॒र्त॒त । तस्यै॑ ॥ द्वे इति॑ । अ॒क्षरे॑
इति॑ । अ॒मी॒ये॒ताम् । सा । प॒शुभि॑रिति॒ पशु॑ – भिः । च । दी॒क्षया॑ ॥
च । ए॒ति॑ । अ॒ग॒च्छत् । तस्मा॑त् । जग॑ती । छ॒न्द॒साम् । प॒श॒व्य॒तमे॑ति
प॒श॒व्य – त॒मा । तस्मा॑त् । प॒शुम॑न्त॒मिति॑ पशु॑ – म॒न्तम् । दी॒क्षा ।
उ॒पे॒ति॑ । न॒म॒ति॑ । त्रि॒ष्टुक् । उ॒दि॒ति॑ । अ॒प॒तत् । त्रयो॑द॒शाक्ष॑रेति॒
त्रयो॑द॒श – अ॒क्षरा॑ । स॒ती । सा । अ॒प्रा॒प्ये॒त्यप्र॑ – आ॒प्य । नी॒ति॑ ।
अ॒व॒र्त॒त । तस्यै॑ ॥ द्वे इति॑ । अ॒क्षरे॑ इति॑ । अ॒मी॒ये॒ताम् । सा ।
दक्षि॑णाभिः । च । 40 (50)

6.1.6.3

तप॑सा चा॒ग॒च्छत् तस्मा॑त् त्रि॒ष्टुभो॑ लो॒के मा॒ध्य॒न्दि॒ने स॒व॒ने दक्षि॑णा
नी॒य॒न्त ए॒तत् ख॒लु वा॒व तप॑ इ॒त्याहु॑र्यः स्वं द॒दा॒तीति॑
गा॒य॒त्र्यु॒प॒त॒च्च॒तु॒रक्ष॑रा स॒त्य॒ज॒या ज्यो॑ति॒षा त॒म॒स्या अ॒जा॒भ्य॑रु॒न्ध

तदजाया॑ अजत्व॑ सा सोमं॑ चाऽऽहर॑च्चत्वारि॑ चाक्षराणि॑ साऽष्टाक्षरा॑
समपद्यत॑ ब्रह्मवादिनो॑ वदन्ति- [] 41

6.1.6.3 - Padam

तपसा॑ । च । एति॑ । अगच्छत्॑ । तस्मात्॑ । त्रिष्टु॑भः । लोके॑ ।
माध्यन्दि॑ने । सवने॑ । दक्षिणाः॑ । नीयन्ते॑ । एतत् । खलु॑ । वाव ।
तपः॑ । इति॑ । आहुः॑ । यः । स्वम् । ददाति॑ । इति॑ । गायत्री॑ । उदिति॑ ।
अपतत्॑ । चतुरक्षरेति॑ चतुः - अक्षरा॑ । सती॑ । अजया॑ । ज्योतिषा॑ ।
तम् । अस्यै॑ । अजा॑ । अभीति॑ । अरुन्ध॑ । तत् । अजायाः॑ ।
अजत्वमित्यज-त्वम् । सा । सोमम्॑ । च । एति॑ । अहरत्॑ । चत्वारि॑ ।
च । अक्षराणि॑ । सा । अष्टाक्षरेत्यष्टा - अक्षरा॑ । समिति॑ । अपद्यत॑ ।
ब्रह्मवादिन॑ इति ब्रह्म - वादिनः॑ । वदन्ति॑ । 41 (50)

6.1.6.4

कस्मात् सत्याद्-गायत्री॑ कनिष्ठा॑ छन्दसा॑ सती॑ यज्ञमुखं॑ परीयायेति॑
यदेवादः॑ सोममाऽहरत्॑ तस्माद्-यज्ञमुखं॑ पर्येत्॑ तस्मात् तेजस्विनी॑तमा
पद्भ्यां॑ द्वे सवने॑ समगृह्णान्॑ मुखेनैकं॑ यन्मुखेन॑ समगृह्णात्

तद॑ध॒यत् तस्मा॑द् द्वे स॒वने शु॒क्र॒वती॑ प्रा॒तः स॒वनं च॑ मा॒ध्यंदि॑नं
च तस्मा॑त् तृतीय स॒वन ऋ॒जी॒षम॒भि षु॑ण्वन्ति धी॒तमि॑व हि
मन्यन्त॑- [] 42

6.1.6.4 - Padam

कस्मा॑त् । स॒त्यात् । गा॒यत्री॑ । क॒नि॒ष्ठा । छ॒न्द॒साम् । स॒ती ।
य॒ज्ञमु॒खमि॑ति य॒ज्ञ - मु॒खम् । प॒रीति॑ । इ॒याय॑ । इति॑ । यत् । ए॒व ।
अ॒दः । सोम॑म् । एति॑ । अ॒हरत् । तस्मा॑त् । य॒ज्ञमु॒खमि॑ति
य॒ज्ञ - मु॒खम् । प॒रीति॑ । ऐत् । तस्मा॑त् । ते॒ज॒स्विनी॑तमेति॑
ते॒ज॒स्विनी॑-त॒मा । प॒द्भ्यामि॑ति प॒त्-भ्याम् । द्वे इति॑ । स॒वने इति॑ ।
स॒मगृ॑ह्णादिति॑ सं - अ॒गृह्णा॑त् । मु॒खेन॑ । ए॒कम् । यत् । मु॒खेन॑ ।
स॒मगृ॑ह्णादिति॑ सं - अ॒गृह्णा॑त् । तत् । अ॒ध॒यत् । तस्मा॑त् । द्वे इति॑ ।
स॒वने इति॑ । शु॒क्र॒वती॑ इति॑ शु॒क्र - व॒ती । प्रा॒तस्स॒वनमि॑ति
प्रा॒तः - स॒वनम् । च॒ । मा॒ध्यन्दि॑नम् । च॒ । तस्मा॑त् ।

तृतीयसवन इति तृतीय – सवने । ऋजीषम् । अभीति । सुन्वन्ति ।
धीतम् । इव । हि । मन्यन्ते । 42 (50)

6.1.6.5

आशिरमव नयति सशुक्रत्वायाथो सं भरत्येवैनत् त॒
सोममाह्नियमाणं गन्धर्वो विश्वावसुः पर्यमुष्णाथ् स तिस्रो रात्रीः
परिमुषितोऽवसत् तस्मात् तिस्रो रात्रीः क्रीतः सोमो वसति ते देवा
अब्रुवन्थ् स्त्रीकामा वै गन्धर्वा स्त्रिय निष्क्रीणामेति ते वाच॑
स्त्रियमेकहायनीं कृत्वा तया निरक्रीणन्थ् सा रोहिद्-रूपं कृत्वा
गन्धर्वेभ्यो- [] 43

6.1.6.5 - Padam

आशिरम् । अवेति । नयति । सशुक्रत्वायेति सशुक्र – त्वाय ।
अथो इति । समिति । भरति । एव । एनत् । तम् । सोमम् ।
आह्नियमाणमित्या – ह्नियमाणम् । गन्धर्वः ।
विश्वावसुरिति विश्व – वसुः । परीति । अमुष्णात् । सः । तिस्रः ।
रात्रीः । परिमुषित इति परि – मुषितः । अवसत् । तस्मात् । तिस्रः ।

रा॒त्रीः॑ । क्री॒तः॑ । सोमः॑ । व॒सति॑ । ते । दे॒वाः॑ । अ॒ब्रुव॑न् । स्त्री॒कामा॑
इति॑ स्त्री – का॒माः॑ । वै । गन्ध॑र्वाः । स्त्रि॒या । नि॒रिति॑ । क्री॒णाम॑ ।
इति॑ । ते । वा॒चम् । स्त्रि॒यम् । ए॒कहा॑यनीमित्ये॒क – हा॑यनीम् ।
कृ॒त्वा । तया॑ । नि॒रिति॑ । अ॒क्री॑णन् । सा । रो॒हि॒त् । रू॒पम् । कृ॒त्वा ।
गन्ध॑र्वेभ्यः । 43 (50)

6.1.6.6

ऽप॒क्रम्या॑तिष्ठत् तद्-रो॒हि॒तो जन्म॑ ते दे॒वा अ॒ब्रुव॑न्प॒ युष्म॑द॒क्रमी॑ –
न्नास्मा॑नु-पाव॑र्तते वि ह॒याम॑हा इति॑ ब्र॒ह्म गन्ध॑र्वा अव॑दन्नगा॒यन् दे॒वाः
सा दे॒वान् गा॑यत उ॒पाव॑र्तत तस्मा॑द्-गा॒यन्तः॑ स्त्रि॒यः का॒मय॑न्ते
का॒मु॒का ए॒नः॑ स्त्रि॒यो भ॑वन्ति य ए॒वं वे॑दाथो य ए॒वं वि॑द्वानपि
ज॒न्येषु॑ भ॑वति तेभ्य॑ ए॒व द॑दत्यु॒त यद्-ब॒हु॒तया॑ – [] 44

6.1.6.6 - Padam

अ॒प॒क्रम्ये॑त्यप – क्र॒म्य । अ॒ति॒ष्ठत् । तत् । रो॒हि॒तः॑ । जन्म॑ । ते ।
दे॒वाः॑ । अ॒ब्रुव॑न् । अ॒पे॒ति । यु॒ष्मत् । अ॒क्र॒मीत् । न । अ॒स्मा॑न् ।
उ॒पाव॑र्तत इत्यु॒प – आ॒व॑र्तते । वी॒ति । ह॒याम॑है । इति॑ । ब्र॒ह्म ।

गन्ध॑र्वाः । अव॑दन् । अगा॑यन् । दे॒वाः । सा । दे॒वान् । गा॑यतः ।
उपा॑वर्ततेत्युप-आव॑र्तत । तस्मा॑त् । गा॑यन्तम् । स्त्रि॑यः । का॒मय॑न्ते ।
का॒मु॒काः । ए॒नम् । स्त्रि॑यः । भव॑न्ति । यः । ए॒वम् । वेद॑ । अथो॒ इति॑ ।
यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् । अपी॑ति । ज॒न्येषु॑ । भव॑ति । तेभ्यः॑ । ए॒व ।
द॒दति॑ । उ॒त । यत् । बहु॑तया इति बहु – तयाः । 44 (50)

6.1.6.7

भव॑न्त्येक॑हाय॒न्या क्री॑णाति वा॒चैवैन॑ꣳ स॒र्वया॑ क्रीणाति तस्मा॑देक॑हाय॒ना
मनु॑ष्या वाचं॑ व॒दन्त्य॑कू॒टया ऽकर्ण॑याऽका॒णयाऽश्लो॑णया ऽस॒प्तश॑फया
क्री॑णाति स॒र्वयै॑वैनं॑ क्रीणाति यच्छ्वे॑तया॒ क्रीणी॑याद्-दुश्च॑र्मा यज॑मानः
स्या॒द्यत् कृ॑ष्णया-ऽनु॑स्तर॒णी स्या॑त् प्र॒मायु॑को यज॑मानः स्या॒द्यद्
द्वि॑रूप॒या वा॒त्रघ्नी॑ स्या॒थ् स वाऽन्यं॑ जिनीयात् तं वाऽन्यो॑
जिनी॑याद॒रुण॑या पि॒ङ्गाक्ष्या॑ () क्री॑णात्येत॒द्वै सोम॑स्य रू॒पꣳ स्वयै॑वैनं॑
दे॒वत॑या क्रीणाति । 45

6.1.6.7 - Padam

भवन्ति । एकहायन्येत्येकं – हायन्या । क्रीणाति । वाचा । एव ।
एनम् । सर्वया । क्रीणाति । तस्मात् । एकहायना इत्येक-हायनाः ।
मनुष्याः । वाचम् । वदन्ति । अकूटया । अकर्णया । अकाणया ।
अश्लोणया । असप्तशफयेत्यसप्त – शफया । क्रीणाति । सर्वया ।
एव । एनम् । क्रीणाति । यत् । श्वेतया । क्रीणीयात् । दुश्चर्मेति
दुः – चर्मा । यजमानः । स्यात् । यत् । कृष्णया ।
अनुस्तरणीत्यनु – स्तरणी । स्यात् । प्रमायुक इति प्र – मायुकः ।
यजमानः । स्यात् । यत् । द्विरूपयेति द्वि – रूपया । वात्रघ्नीति
वात्र – घ्नी । स्यात् । सः । वा । अन्यम् । जिनीयात् । तम् । वा ।
अन्यः । जिनीयात् । अरुणया । पिङ्गाक्ष्येति पिङ्ग – अक्ष्या () ।
क्रीणाति । एतत् । वै । सोमस्य । रूपम् । स्वया । एव । एनम् ।
देवतया । क्रीणाति । 45 (60) (निष्क्रीणीष्व – दक्षिणाभिश्च – वदन्ति
– मन्यन्ते-गन्धर्वेभ्यो-बहुतयाः-पिङ्गाक्ष्या-दश च) (A6)

6.1.7.1

तद्वि॑रण्यम॒भवत् तस्मा॑द॒द्भ्यो॑ हि॒रण्यं पुन॑न्ति ब्र॒ह्मवा॑दिनो॒ वद॑न्ति
कस्मा॑त् स॒त्याद॑नस्थि॒केन॑ प्र॒जाः प्र॒वीय॑न्ते ऽस्थ॒न्वती॑र्जायन्त इति॒
यद्वि॑रण्यं घृ॒तेऽव॑धाय जु॒होति॑ तस्मा॑द॒नस्थि॒केन॑ प्र॒जाः प्र॒वीय॑न्ते
ऽस्थ॒न्वती॑र्जायन्त ए॒तद्वा अ॒ग्नेः प्रि॒यं धाम॑ यद्-घृ॒तं तेजो॑
हि॒रण्यमि॑यन्ते शु॒क्र त॒नूरि॑दं व॒र्च इत्या॑ह स॒तेज॑समे॒वैन॑
स॒तनुं॑- [] 46

6.1.7.1 - Padam

तत् । हि॒रण्यम् । अ॒भवत् । तस्मा॑त् । अ॒द्भ्य इत्य॑त् - भ्यः ।
हि॒रण्यम् । पुन॑न्ति । ब्र॒ह्मवा॑दिन इति ब्र॒ह्म - वा॑दिनः । वद॑न्ति ।
कस्मा॑त् । स॒त्यात् । अ॒नस्थि॒केन॑ । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः ।
प्र॒वीय॑न्त इति प्र - वी॒यन्ते । अ॒स्थ॒न्वती॑रित्य॒स्थन् - वतीः॑ ।
जा॒यन्ते । इति॑ । यत् । हि॒रण्यम् । घृ॒ते । अ॒वधा॑येत्य॒व - धाय॑ ।
जु॒होति॑ । तस्मा॑त् । अ॒नस्थि॒केन॑ । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । प्रेति॑ ।
वी॒यन्ते । अ॒स्थ॒न्वती॑रित्य॒स्थन् - वतीः॑ । जा॒यन्ते । ए॒तत् । वै ।

अ॒ग्नेः । प्रि॒यम् । धाम् । यत् । घृ॒तम् । तेजः॑ । हि॒र॒ण्यम् । इ॒यम् ।
ते । शु॒क्र । तनूः॑ । इ॒दम् । वर्चः॑ । इति॑ । आ॒ह । स॒ते॒ज॒स॒मि॒ति
स – ते॒ज॒सम् । ए॒व । ए॒नम् । स॒त॒नु॒मि॒ति स – त॒नुम् । 46 (50)

6.1.7.2

क॒रो॒त्य॒थो सं भ॑र॒त्ये॒वैनं॑ य॒द॒ब॒द्ध॒म॒-व॒द॒ध्याद्-ग॒र्भाः॑ प्र॒जा॒नां॑
प॒रा॒पा॒तु॒काः स्यु॑र्ब॒द्ध॒म॒व द॑धाति॒ ग॒र्भा॒णां धृ॑त्यै नि॒ष्ट॒र्क्यं ब॑ध्नाति
प्र॒जा॒नां प्र॑ज॒न॒नाय॑ वा॒ग्वा ए॒षा य॒थ् सो॒म॒क्र॒य॒णी जू॑र॒सी॒त्या॒ह
य॒द्धि म॑न॒सा ज॒व॒ते तद्-वा॒चा व॑दति॒ धृ॒ता म॑न॒से॒त्या॒ह म॑न॒सा हि
वा॒ग्धृ॒ता जु॒ष्टा वि॒ष्ण॒व इ॒त्या॒ह- [] 47

6.1.7.2 - Padam

क॒रो॒ति । अ॒थो इति॑ । स॒मि॒ति । भ॑र॒ति । ए॒व । ए॒नम् । यत् ।
अ॒ब॒द्ध॒म् । अ॒व॒द॒ध्या॒दि॒त्य॒व -द॑ध्यात् । ग॒र्भाः॑ ।
प्र॒जा॒ना॒मि॒ति प्र – जा॒नाम् । प॒रा॒पा॒तु॒का इति॑ प॒रा-पा॑तु॒काः । स्युः॑ ।
ब॒द्ध॒म् । अ॒वे॒ति । द॑धाति॒ ग॒र्भा॒णाम् । धृ॑त्यै । नि॒ष्ट॒र्क्यम् । ब॑ध्नाति ।
प्र॒जा॒ना॒मि॒ति प्र – जा॒नाम् । प्र॑ज॒न॒नाये॒ति प्र-ज॑न॒नाय॑ । वाक् । वै ।

ए॒षा । यत् । सो॒म॒क्र॒य॒णी॒ति॒ सोम॑ – क्र॒य॒णी॒ । जूः । अ॒सि॒ । इति॑ ।
 आ॒ह॒ । यत् । हि॒ । म॒न॒सा॒ । ज॒व॒ते॒ । तत् । वा॒चा॒ । व॒द॒ति॒ । धृ॒ता॒ ।
 म॒न॒सा॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । म॒न॒सा॒ । हि॒ । वाक् । धृ॒ता॒ । जु॒ष्टा॑ । वि॒ष्ण॒वे॒ ।
 इति॑ । आ॒ह॒ । 47 (50)

6.1.7.3

य॒ज्ञो॒ वै वि॒ष्णु॒ र्य॒ज्ञायै॒वैनां॑ जु॒ष्टां॑ करोति॑ तस्या॑स्ते स॒त्य॒स॒व॒सः॑
 प्र॒स॒व॒ इत्या॑ह स॒वि॒तृ-प्र॒सू॒तामे॒व वा॒च॒म॒व रु॒न्धे॒ का॒ण्डे॒का॒ण्डे॒ वै
 क्रि॒य॒मा॒णे य॒ज्ञꣳ र॒क्षाꣳसि॑ जि॒घाꣳस॒न्त्येष॑ ख॒लु वा अ॒र॒क्षो॒हतः॑
 प॒न्था॒ योꣳग्नेश्च॑ सूर्य॑स्य च सूर्य॑स्य चक्षु॒रा-ꣳरु॒ह॒म॒ग्नेर॒क्षणः॑
 क॒नी॒नि॒का॒मि॒त्या॒ह॒ य ए॒वा॒र॒क्षो॒हतः॑ प॒न्था॒स्तꣳ स॒मा॒रो॒ह॒ति- [] 48

6.1.7.3 - Padam

य॒ज्ञः । वै । वि॒ष्णुः । य॒ज्ञाय॑ । ए॒व । ए॒ना॒म् । जु॒ष्टा॒म् । करो॒ति॒ ।
 तस्याः॑ । ते । स॒त्य॒स॒व॒स इति॑ स॒त्य॒ – स॒व॒सः । प्र॒स॒व इति॑
 प्र – स॒वे॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । स॒वि॒तृप्र॒सू॒तामि॒ति॒ स॒वि॒तृ – प्र॒सू॒ता॒म् ।
 ए॒व । वा॒च॒म् । अ॒वे॒ति॒ । रु॒न्धे॒ । का॒ण्डे॒का॒ण्ड इति॑ का॒ण्डे॒-का॒ण्डे॒ ।

वै । क्रिय॑माणे । य॒ज्ञम् । रक्षा॑सि । जिघा॑सन्ति । ए॒षः । खलु॑ ।
वै । अ॒रक्षो॑हत इत्य॒रक्षः॑ – ह॒तः । पन्थाः॑ । यः । अ॒ग्नेः । च ।
सूर्य॑स्य । च । सूर्य॑स्य । चक्षुः॑ । ए॒ति । अ॒रुह॑म् । अ॒ग्नेः । अ॒क्ष्णः ।
कनी॑निकाम् । इति॑ । आ॒ह । यः । ए॒व । अ॒रक्षो॑हत इत्य॒रक्षः॑ – ह॒तः ।
पन्थाः॑ । तम् । स॒मारो॑हतीति॑ सं – आ॒रोह॑ति । 48 (50)

6.1.7.4

वाग्वा॑ ए॒षा य॒त् सो॒मक्र॑यणी चि॒दसि॑ म॒नाऽसी॑त्याह॒ शास्त्ये॑वैना॒मेत॑त्
तस्मा॑च्छि॒ष्टाः प्र॒जा जा॑यन्ते चि॒दसी॑त्याह॒ यद्धि॑ म॒नसा॑ चे॒तय॑ते
तद्-वा॒चा व॑दति म॒नाऽसी॑त्याह॒ यद्धि॑ म॒नसा॑ऽभि॒गच्छ॑ति॒ तत् क॒रोति॑
धी॒रसी॑त्याह॒ यद्धि॑ म॒नसा॑ ध्या॒यति॑ तद्-वा॒चा- [] 49

6.1.7.4 - Padam

वाक् । वै । ए॒षा । य॒त् । सो॒मक्र॑यणीति॑ सो॒म – क्र॑यणी । चि॒त् ।
अ॒सि । म॒ना । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । शा॒स्ति । ए॒व । ए॒नाम् ।
ए॒तत् । तस्मा॑त् । शि॒ष्टाः । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । जा॒यन्ते॑ । चि॒त् ।
अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । य॒त् । हि । म॒नसा॑ । चे॒तय॑ते । तत् । वा॒चा ।

वदति । म॒ना । अ॒सि॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । यत् । हि॒ । म॒न॒सा ।
अ॒भि॒ग॒च्छ॒तीत्य॑भि – ग॒च्छ॒ति॑ । तत् । क॒रोति॑ । धीः॑ । अ॒सि॒ । इति॑ ।
आ॒ह॒ । यत् । हि॒ । म॒न॒सा । ध्या॑यति । तत् । वा॒चा । 49 (50)

6.1.7.5

वदति॑ दक्षि॑णाऽसीत्या॑ह दक्षि॑णा ह्येषा॑ यज्ञि॑याऽसीत्या॑ह यज्ञि॑यामेवैनां॑
करोति॑ क्षत्रि॑यासीत्या॑ह क्षत्रि॑या ह्येषा॑ ऽदिति॑रस्युभयतः॑ शी॒र्ष्णीत्या॑ह
यदे॒वाऽऽदि॑त्यः प्राय॑णीयो यज्ञा॑नामादित्य॑ उदय॑नीय-स्तस्मा॑देवमा॑ह
यद॒बद्धा॑ स्याद॒यता॑ स्याद्यत् पदि॒बद्धा॑-ऽनु॑स्तरणी स्यात् प्र॒मायु॑को
यज॑मानः स्या- [] 50

6.1.7.5 - Padam

वदति॑ । दक्षि॑णा । अ॒सि॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । दक्षि॑णा । हि॒ । एषा॑ ।
यज्ञि॑या॑ । अ॒सि॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । यज्ञि॑याम् । ए॒व । ए॒नाम् । क॒रोति॑ ।
क्षत्रि॑या॑ । अ॒सि॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । क्षत्रि॑या॑ । हि॒ । एषा॑ । अ॒दि॒तिः ।
अ॒सि॒ । उ॒भय॑तश्शी॒र्ष्णीत्यु॑भयतः – शी॒र्ष्णी॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । यत् ।
ए॒व । आ॒दि॒त्यः । प्राय॑णीय इति॑ प्र – अ॒य॒णीयः॑ । यज्ञा॑नाम् ।

आ॒दि॒त्यः । उ॒द॒य॒नी॒य इ॒त्यु॒त् – अ॒य॒नी॒यः । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह ।
यत् । अ॒ब॒द्धा । स्या॑त् । अ॒य॒ता । स्या॑त् । यत् । प॒दि॒ब॒द्धे॒ति
प॒दि – ब॒द्धा । अ॒नु॒स्तर॑णीत्यनु – स्त॒र॒णी । स्या॑त् ।
प्र॒मा॒यु॒क इति॑ प्र – मा॒यु॒कः । य॒ज॒मा॒नः । स्या॑त् । 50 (50)

6.1.7.6

–द्यत् क॑र्णगृ॒ही॒ता वा॒र्त्र॒घ्नी स्या॑त् स वा॒ऽन्यं जि॑नीयात् तं वा॒ऽन्यो
जि॑नीयान्मि॒त्रस्त्वा प॒दि ब॑ध्नात्वित्याह मि॒त्रो वै शि॒वो दे॒वानां॑ तेनै॒वैनां॑
प॒दि ब॑ध्नाति पू॒षाऽध्व॑नः पा॒त्वित्या॑हेयं वै पू॒षे॒मा॒मे॒वास्या॑ अ॒धि॒पा॒म॒कः
स॒म॒ष्ट्या इन्द्रा॑या–ध्य॒क्षा॒ये॒त्याहेन्द्र॑मे॒वास्या॑ अ॒ध्य॒क्षं करो॑– [] 51

6.1.7.6 - Padam

यत् । क॒र्ण॒गृ॒ही॒ते॒ति क॑र्ण–गृ॒ही॒ता । वा॒र्त्र॒घ्नी॒ति वा॒र्त्र – घ्नी । स्या॑त् ।
सः । वा । अ॒न्यम् । जि॑नीयात् । तम् । वा । अ॒न्यः । जि॑नीयात् ।
मि॒त्रः । त्वा । प॒दि । ब॑ध्नातु । इति॑ । आ॒ह । मि॒त्रः । वै । शि॒वः ।
दे॒वाना॑म् । तेन॑ । ए॒व । ए॒नाम् । प॒दि । ब॑ध्नाति । पू॒षा । अध्व॑नः ।
पा॒तु । इति॑ । आ॒ह । इ॒यम् । वै । पू॒षा । इ॒माम् । ए॒व । अ॒स्याः ।

अधि॑पामि॒त्यधि॑ – पा॒म् । अ॒कः । स॒म॒ष्ट्या॑ इति॑ सं – अ॒ष्ट्यै॑ ।
इन्द्रा॑य । अ॒ध्य॒क्षा॒येत्यधि॑ – अ॒क्षाय॑ । इति॑ । आ॒ह । इन्द्र॑म् । ए॒व ।
अ॒स्याः । अ॒ध्य॒क्ष॒मि॒त्यधि॑ – अ॒क्षम् । क॒रोति॑ । 51 (50)

6.1.7.7

–त्यनु॑ त्वा मा॒ता म॒न्यता॑मनु॑ पि॒तेत्या॑हा–नु॑म॒तयै॑वैनया॑ क्रीणाति॑
सा दे॒वि दे॒वम॒च्छे॒हीत्या॑ह दे॒वी ह्ये॒षा दे॒वः सोम॑ इन्द्रा॑य
सोम॑मि॒त्याहेन्द्रा॑य हि सोम॑ आ॒ह्रिय॑ते यदे॒तद्–यजु॑र्न ब्रूयात्॑ प॒राच्ये॑व
सोम॑क्रयणीयाद्–रु॒द्रस्त्वाऽऽ वर्त॑य॒त्वित्या॑ह रु॒द्रो वै क्रू॒रो– [] 52

6.1.7.7 - Padam

अ॒न्वि॒ति । त्वा । मा॒ता । म॒न्यता॑म् । अ॒न्वि॒ति । पि॒ता । इति॑ । आ॒ह ।
अनु॑म॒तये॒त्यनु॑ – म॒तया॑ । ए॒व । ए॒नया॑ । क्रीणाति॑ । सा । दे॒वि ।
दे॒वम् । अ॒च्छ । इ॒हि । इति॑ । आ॒ह । दे॒वी । हि । ए॒षा । दे॒वः ।
सोमः॑ । इन्द्रा॑य । सोम॑म् । इति॑ । आ॒ह । इन्द्रा॑य । हि । सोमः॑ ।
आ॒ह्रिय॑त इत्या॑ – ह्रि॒यते॑ । यत् । ए॒तत् । यजुः॑ । न । ब्रूयात्॑ ।

परा॑ची । ए॒व । सोम॑क्रयणी॒ति सोम॑ – क्रय॑णी । इ॒यात् । रु॒द्रः ।
त्वा । ए॒ति । वर्त॑यतु । इ॒ति । आ॒ह । रु॒द्रः । वै । कू॒रः । 52 (50)

6.1.7.8

दे॒वानां॑ तमे॒वास्यै॑ पर॒स्ताद्-द॑धात्यावृ॒त्त्यै कू॒रमि॑व वा ए॒तत् करो॑ति
यद्-रु॒द्रस्य॑ की॒र्तय॑ति मि॒त्रस्य॑ प॒थेत्या॑ह शान्त्यै॑ वा॒चा वा ए॒ष वि
क्री॑णीते यः सोम॑क्रय॒ण्या स्व॑स्ति सोम॑सखा पुन॒रेहि॑ सह र॒य्येत्या॑ह
वाचै॑व वि॒क्रीय॑ पुन॒रात्मन्॑ वाचं ध॒त्तेऽनु॑पदासुकाऽस्य॑ वाग्भव॑ति
य ए॒वं वैद॑ () । 53

6.1.7.8 - Padam

दे॒वानाम्॑ । तम् । ए॒व । अ॒स्यै । पर॒स्तात् । द॑धाति । आवृ॒त्त्या
इ॒त्या – वृ॒त्त्यै । कू॒रम् । इ॒व । वै । ए॒तत् । करो॑ति । यत् । रु॒द्रस्य॑ ।
की॒र्तय॑ति । मि॒त्रस्य॑ । प॒था । इ॒ति । आ॒ह । शान्त्यै॑ । वा॒चा । वै ।
ए॒षः । वी॑ति । क्री॒णीते॑ । यः । सोम॑क्रय॒ण्येति॑ सोम॑ – क्रय॑ण्या ।
स्व॑स्ति । सोम॑सखेति॑ सोम॑ – सखा । पुनः॑ । ए॒ति । इ॒हि । सह॑ ।
र॒य्या । इ॒ति । आ॒ह । वा॒चा । ए॒व । वि॒क्रीये॑ति वि – क्री॒य । पुनः॑ ।

आ॒त्मन् । वा॒चम् । ध॒त्ते । अ॒नु॒प॒दा॒सु॒के॒त्यनु॒प – दा॒सु॒का । अ॒स्य ।
वाक् । भ॒वति॒ । यः । ए॒वम् । वे॒द () । 53 (50)

(स॒त॒नुं – वि॒ष्णा॒व इ॒त्याह – स॒मा॒रो॒हति॒ – ध्या॒यति॒ तद् वा॒चा –
य॒ज॒मा॒नः स्या॒त् – क॒रोति॒ – कू॒रो – वे॒द) (A7)

6.1.8.1

षट् प॒दान्यनु॒ नि क्रा॒मति॒ षड॒हं वा॒ङ्नाति॒ वद॒त्युत॒ सँव॒त्स॒रस्या॒यने॒
याव॒त्ये॒व वा॒क्ताम॒व रु॒न्धे स॒प्तमे॒ पदे॒ जुहो॒ति स॒प्तप॒दा श॒क्वरी॒
प॒शवः॒ श॒क्वरी॒ प॒शूने॒वाव रु॒न्धे स॒प्त ग्रा॒म्याः प॒शवः॒ सप्ता॒ऽऽर॒ण्याः
स॒प्त छ॒न्दाँ – स्यु॒भय॒स्या – व॒रु॒द्ध्यै व॒स्व्यसि॒ रु॒द्राऽसी॒त्याह
रू॒पमे॒वास्या॒ एत॒न् म॒हि॒मा॒नं – [] 54

6.1.8.1 - Padam

षट् । प॒दानि॒ । अनु॒ । नी॒ति । क्रा॒मति॒ । षड॒हमि॒ति षट् – अ॒हम् ।
वाक् । न । अ॒तीति॒ । व॒दति॒ । उ॒त । सँव॒त्स॒रस्ये॒ति सं – व॒त्स॒रस्य॒ ।
अ॒यने॒ । या॒वती॒ । ए॒व । वाक् । ता॒म् । अ॒वेति॒ । रु॒न्धे । स॒प्तमे॒ ।
प॒दे । जुहो॒ति । स॒प्तप॒देति॒ स॒प्त – प॒दा । श॒क्वरी॒ । प॒शवः॒ ।

शक्वरी॑ । प॒शून् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । स॒प्त । ग्रा॒म्याः । प॒शवः॑ ।
स॒प्त । आ॒र॒ण्याः । स॒प्त । छ॒न्दा॒सि॑ । उ॒भय॑स्य । अ॒वरु॑द्ध्य
इ॒त्यव॑ – रु॒द्ध्यै॑ । व॒स्वी॑ । अ॒सि॑ । रु॒द्रा । अ॒सि॑ । इति॑ । आ॒ह ।
रू॒पम् । ए॒व । अ॒स्याः । ए॒तत् । म॒हि॒मान॑म् । 54 (50)

6.1.8.2

व्या॑चष्टे बृ॒हस्प॑तिस्त्वा सु॒म्ने र॑ण्वत्त्वित्या॒ह ब्र॒ह्म वै दे॒वानां॑
बृ॒हस्प॑ति-ब्र॒ह्मणै॑वा॒स्मै प॒शून्व रु॒न्धे रु॒द्रो व॑सु॒भिरा
चि॒के॒त्त्वित्या॑हाऽऽ*वृ॒त्त्यै पृ॒थि॒व्यास्त्वा मूर्ध॑न्ना जि॒घर्मि॑ दे॒वय॑जन
इत्या॑ह पृ॒थि॒व्या ह्ये॒ष मूर्धा॑ यद्-दे॒वय॑जनमि॒डायाः प॒द इत्या॑हे॒डायै॑
ह्येत॑त् प॒दं य॑थ् सो॒मक्र॑यण्यै घृ॒तव॑ति स्वा॒हे- [] 55

6.1.8.2 - Padam

व्या॑चष्ट इति वि-आचष्टे । बृ॒हस्प॑तिः । त्वा । सु॒म्ने । र॑ण्वतु । इति॑ ।
आ॒ह । ब्र॒ह्म । वै । दे॒वाना॑म् । बृ॒हस्प॑तिः । ब्र॒ह्मणा॑ । ए॒व । अ॒स्मै ।
प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । रु॒द्रः । व॑सु॒भिरिति॑ व॒सु – भिः॑ । एति॑ ।
चि॒के॒तु । इति॑ । आ॒ह । आ॒वृ॒त्त्या इत्या॑ – वृ॒त्त्यै । पृ॒थि॒व्याः । त्वा ।

मूर्ध॑न् । ए॒ति । जि॒घर्मि॑ । दे॒वय॑ज॒न इति॑ दे॒व-य॑ज॒ने । इति॑ । आ॒ह ।
पृ॒थि॒व्याः । हि । ए॒षः । मूर्धा॑ । यत् । दे॒वय॑ज॒नमि॑ति दे॒व - य॑ज॒नम् ।
इ॒डायाः॑ । प॒दे । इति॑ । आ॒ह । इ॒डायै॑ । हि । ए॒तत् । प॒दम् । यत् ।
सोम॑क्रय॒ण्या इति॑ सोम॑ - क्रय॒ण्यै । घृ॒तव॑तीति॑ घृ॒त-व॑ति ।

॥
स्वाहा॑ । 55 (50)

6.1.8.3

-त्या॑ह॒ यदे॒वास्यै॑ प॒दाद्-घृ॒तम॑पी॒ड्यत॑ तस्मा॑दे॒वमा॑ह॒
यद॑ध्व॒र्युर॑न॒ग्नावा॑हुतिं जुहु॒याद॑न्धोऽध्व॒र्युः स्याद्-र॒क्षाञ्॑सि
य॒ज्ञञ्॑ ह॒न्युर्-हि॑रण्यमु॒पास्य॑ जुहोत्य॒ग्नित्ये॒व जु॑होति॒ नान्धोऽध्व॒र्यु
र्भ॑वति॒ न य॒ज्ञञ्॑ र॒क्षाञ्॑सि घ्नन्ति॒ काण्डे॑काण्डे॒ वै क्रि॒यमा॑णे य॒ज्ञञ्॑
र॒क्षाञ्॑सि जिघा॑ञ्॑सन्ति॒ परिलि॑खित॒ञ् रक्षः॑ परिलि॑खिता॒ अरा॑तय॒
इत्या॑ह॒ रक्ष॑सामप॒हत्या- [] 56

6.1.8.3 - Padam

इति॑ । आ॒ह । यत् । ए॒व । अ॒स्यै॑ । प॒दात् । घृ॒तम् । अ॒पी॒ड्यत॑ ।
तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह । यत् । अ॒ध्व॒र्युः । अ॒न॒ग्नौ ।

आहु॑तिमि॒त्या – हु॒तिम् । जुहु॑यात् । अ॒न्धः । अध्व॑र्युः । स्यात् ।
रक्षा॑सि । य॒ज्ञम् । ह॒न्युः । हि॒रण्यम् । उपा॑स्येत्युप – अस्य॑ ।
जुहो॑ति । अ॒ग्नि॒वती॑त्यग्नि – वति॑ । ए॒व । जुहो॑ति । न । अ॒न्धः ।
अध्व॑र्युः । भव॑ति । न । य॒ज्ञम् । रक्षा॑सि । घ्न॑न्ति । काण्डे॑काण्ड
इति॑ काण्डे॑ – काण्डे॑ । वै । क्रि॒यमा॑णे । य॒ज्ञम् । रक्षा॑सि ।
जिघा॑सन्ति । परि॑लिखि॒तमि॒ति परि॑ – लि॒खितम् । रक्षः॑ ।
परि॑लिखि॒ता इति॑ परि॑ – लि॒खिताः । अ॒रा॒तयः॑ । इति॑ । आ॒ह ।
रक्ष॑साम् । अप॑ह॒त्या इत्य॑प – ह॒त्यै । 56 (50)

6.1.8.4

इ॒दम॑ह॒ रक्ष॑सो ग्री॒वा अपि॑ कृ॒न्तामि॒ योऽस्मा॑न् द्वेष्टि॒ यं च॑ व॒यं
द्विष्म॑ इत्या॒ह द्वौ॑ वाव॒ पुरु॑षौ यं चै॒व द्वेष्टि॒ यश्चैनं॑ द्वेष्टि
तयो॑रे॒वानन्तरा॑यं ग्री॒वाः कृ॒न्तति॑ प॒शवो॑ वै सोम॑क्रय॒ण्यै प॒दं
याव॑त्त॒मूत॑ सं व॒पति॑ प॒शूने॒वाव रु॒न्धेऽस्मे॑ रा॒य इति॑ सं
व॒पत्या॑त्मान॒मेवाध्व॑र्युः – [] 57

6.1.8.4 - Padam

इ॒दम् । अ॒हम् । र॒क्ष॒सः । ग्री॒वाः । अ॒पी॒ति॑ । कृ॒न्ता॒मि॒ । यः ।
अ॒स्मा॒न् । द्वेष्टि॑ । यम् । च॒ । व॒यम् । द्वि॒ष्मः । इति॑ । आ॒ह॒ । द्वौ ।
वा॒व । पु॒रु॒षौ । यम् । च॒ । ए॒व । द्वेष्टि॑ । यः । च॒ । ए॒नम् । द्वेष्टि॑ ।
तयोः॑ । ए॒व । अ॒नन्त॑रायमित्यनन्तः – आ॒यम् । ग्री॒वाः । कृ॒न्त॒ति॒ ।
प॒श॒वः । वै । सो॒म॒क्र॒य॒ण्या॒ इति॑ सोम – क्र॒य॒ण्यै॑ । प॒दम् ।
या॒व॒त्मू॒तमि॒ति॑ यावत् – त्मू॒तम् । स॒मि॒ति॑ । व॒प॒ति॑ । प॒शून् । ए॒व ।
अ॒वे॒ति॑ । रु॒न्धे॑ । अ॒स्मे॒ इति॑ । रा॒यः । इति॑ । स॒मि॒ति॑ । व॒प॒ति॑ ।
आ॒त्मा॒नम्॑ । ए॒व । अ॒ध्व॒र्युः॑ । 57 (50)

6.1.8.5

प॒शु॒भ्यो॑ ना॒न्त॒रे॒ति॑ त्वे रा॒य॒ इति॑ यज॒मा॒नाय॑ प्र य॒च्छ॒ति॑ यज॒मा॒न ए॒व
रा॒यि॑ द॒धा॒ति॑ तो॒ते रा॒य॒ इति॑ प॒त्न्या॑ अ॒र्धो॑ वा ए॒ष आ॒त्म॒नो॑ यत् प॒त्नी॑
य॒था॑ गृ॒हेषु॑ नि॒ध॒त्ते॑ ता॒दृ॒गे॒व॒ तत् त्व॑ष्टी॒मती॑ ते स॒पे॒ये॒त्या॒ह॒ त्व॑ष्टा॒ वै
प॒शू॒नां॑ मि॒थु॒ना॒ना॒न् रूप॑कृद्-रूप॒मे॒व प॒शुषु॑ द॒धा॒त्य॒स्मै॒ वै
लो॒काय॑ गा॒र्ह॒प॒त्य॒ आ॒ धी॒य॒ते॑ () ऽमु॒ष्मा॑ आ॒ह॒व॒नी॒यो॒ यद्-

गार्॑ह॒पत्य॑ उप॒वपे॑दस्मिन् लो॒के प॑शु॒मान्त् स्याद्-यदा॑हवनीये
ऽमुष्मिन् लो॒के प॑शु॒मान्त् स्यादु॒भयो॑रुप॒ वपत्यु॒भयो॑रेवैनं लो॒कयोः॑
पशु॑मन्तं करोति । 58

6.1.8.5 - Padam

पशु॑भ्य इति पशु - भ्यः । न । अन्तः । एति । त्वे इति । रायः ।
इति । यज॑मानाय । प्रेति । यच्छति । यज॑माने । एव । रयिम् ।
दधा॑ति । तोतै॑ । रायः । इति । प॒त्नियै॑ । अ॒र्धः । वै । ए॒षः । आ॒त्मनः॑ ।
यत् । प॒त्नी॑ । यथा॑ । गृ॒हेषु॑ । नि॒धत्त॑ इति नि - धत्ते । ता॒दृक् । एव ।
तत् । त्व॒ष्टीम॑ती । ते । स॒पेय॑ । इति । आ॒ह । त्व॒ष्टा । वै । प॒शूनाम् ।
मि॒थुना॑नाम् । रू॒पकृ॑दिति रू॒प - कृ॑त् । रू॒पम् । एव । प॒शुषु॑ ।
दधा॑ति । अ॒स्मै । वै । लो॒काय॑ । गार्॑ह॒पत्य॑ इति गार्॑ह - प॒त्यः ।
एति । धी॒यते॑ () । अ॒मुष्मै॑ । आ॒हव॑नीय इत्या - हव॑नीयः । यत् ।
गार्॑ह॒पत्य॑ इति गार्॑ह - प॒त्ये । उ॒पव॑पेदित्युप - वपे॑त् । अ॒स्मिन् ।

लो॒के । प॒शु॒मा॒नि॒ति॑ प॒शु – मा॒न् । स्या॒त् । यत् । आ॒ह॒व॒नी॒य
इ॒त्या॑ – ह॒व॒नी॒य॑ । अ॒मु॒ष्मि॒न् । लो॒के । प॒शु॒मा॒नि॒ति॑ प॒शु – मा॒न् ।
स्या॒त् । उ॒भ॒योः॑ । उ॒पे॒ति॑ । व॒प॒ति॑ । उ॒भ॒योः॑ । ए॒व । ए॒न॒म् ।
लो॒क॒योः॑ । प॒शु॒म॒न्त॒मि॒ति॑ प॒शु – म॒न्त॒म् । क॒रो॒ति॑ । 58 (74)
(म॒हि॒मा॒न॒ः – स्वा॒हा – ऽप॒ह॒त्या – अ॒ध्व॒र्यु॑ – धी॒य॒ते –
च॒तुर्वि॑ंश॒तिश्च॑) (A8)

6.1.9.1

ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो॑ वद॒न्ति॑ वि॒चि॒त्यः॑ सो॒मा(३) न वि॒चि॒त्या(३) इति॑ सो॒मो वा
ओ॒ष॒धी॒ना॒ः राजा॑ तस्मिन् यदाप॒न्नं॑ ग्र॒सि॒तमे॒वा॒स्य॑ तद्-यद्-
वि॒चि॒नु॒याद्-यथा॑ ऽऽस्याद्ग्र॒सि॒तं नि॒ष्पि॒दति॑ तादृ॒गे॒व तद्य॑न्न
वि॒चि॒नु॒याद्-यथा॑ ऽक्ष॒न्नाप॒न्नं वि॒धा॒वति॑ तादृ॒गे॒व तत् क्षो॒धु॒को ऽध्व॒र्युः
स्या॒त् क्षो॒धु॒को यज॑मानः सोम॒विक्र॑यिन्त् सोम॒ः शो॒ध॒ये॒त्ये॒व
ब्रू॒याद् यदी॑तरं- [] 59

6.1.9.1 - Padam

ब्र॒ह्म॒वादि॑न इति॑ ब्र॒ह्म – वा॒दि॒नः॑ । वद॑न्ति । वि॒चि॒त्य इति॑
वि-चि॒त्यः॑ । सो॒मा(३)ः॑ । न । वि॒चि॒त्या(३) इति॑ वि – चि॒त्या(३)ः॑ ।
इति॑ । सो॒मः॑ । वै । ओष॑धीनाम् । रा॒जा॑ ॥ तस्मि॑न् । यत् ।
आप॑न्नमित्या – प॒न्नम् । ग्र॒सि॒तम् । ए॒व । अ॒स्य । तत् । यत् ।
वि॒चि॒नुया॑दिति॑ वि – चि॒नुया॑त् । यथा॑ ॥ आ॒स्यात् । ग्र॒सि॒तम् ।
नि॒ष्वि॒दती॑ति॑ निः – खि॒दति॑ । तादृ॑क् । ए॒व । तत् । यत् । न ।
वि॒चि॒नुया॑दिति॑ वि – चि॒नुया॑त् । यथा॑ ॥ अ॒क्षन् ।
आप॑न्नमित्या – प॒न्नम् । वि॒धा॒वती॑ति॑ वि – धा॒वति॑ । तादृ॑क् । ए॒व ।
तत् । क्षो॑धुकः । अ॒ध्व॒र्युः । स्या॑त् । क्षो॑धुकः । यज॑मानः ।
सो॒म॒वि॒क्र॒यि॒न्निति॑ सो॒म – वि॒क्र॒यि॒न् । सो॒मम् । शो॒ध॒य । इति॑ । ए॒व ।
ब्रू॑यात् । यदि॑ । इ॒तर॑म् । 59 (50)

6.1.9.2

य॑दी॒तर॑मु॒भये॑नै॒व सो॑म॒वि॒क्र॒यि॒ण-म॑र्पयति॑ तस्मा॑त् सो॒म॒वि॒क्र॒यी
क्षो॑धु॒को ऽरु॑णो ह स्मा॑ऽऽ*हौ॒प॒वे॒शिः॑ सो॒म॒क्र॒य॒ण ए॒वा॒हं तृ॑तीय

स॒वन॒म॒व॒ रु॒न्धे॑ इति॑ प॒शूनां॑ च॒र्मन्॑ मिमी॒ते प॒शूने॒वा॒व॒ रु॒न्धे॑ प॒शवो॑ हि
तृ॒ती॒य॒ꣳ स॒वनं॑ यं॒ काम॑ये॒ताप॒शुः स्या॒दित्यृ॑क्ष॒तस्त॑स्य॒ मिमी॑त॒र्क्षं॒ वा
अप॑श॒व्यम॑प॒शुरे॒व भ॑वति॒ यं काम॑ये॒त प॒शुमा॑न्थ् स्या- [] 60

6.1.9.2 - Padam

यदि॑ । इ॒तर॒म् । उ॒भये॑न । ए॒व । सो॒म॒वि॒क्र॒यि॒णमि॑ति॒
सो॒म - वि॒क्र॒यि॒णम् । अ॒र्प॒य॒ति । तस्मा॑त् ।
सो॒म॒वि॒क्र॒यी॒ति सो॒म - वि॒क्र॒यी । क्षो॑धु॒कः । अ॒रु॒णः । ह॒ । स्म॒ ।
आ॒ह॒ । औ॒प॒वे॒शि॒रि॒त्यौप॑-वे॒शिः । सो॒म॒क्र॒य॒ण इति॑ सो॒म - क्र॒य॒णे ।
ए॒व । अ॒ह॒म् । तृ॒ती॒य॒स॒वन॑मि॒ति तृ॒ती॒य - स॒वन॑म् । अ॒वे॒ति॒ । रु॒न्धे॑ ।
इति॑ । प॒शूना॑म् । च॒र्मन् । मिमी॒ते । प॒शून् । ए॒व । अ॒वे॒ति॒ । रु॒न्धे॑ ।
प॒शवः॑ । हि॒ । तृ॒ती॒य॒म् । स॒वन॑म् । यम् । का॒म॒ये॒त । अ॒प॒शुः ।
स्या॑त् । इति॑ । ऋ॒क्ष॒तः । त॒स्य॑ । मिमी॒त । ऋ॒क्ष॒म् । वै । अ॒प॒श॒व्य॒म् ।
अ॒प॒शुः । ए॒व । भ॑वति॒ । यम् । का॒म॒ये॒त । प॒शुमा॑नि॒ति प॒शु - मा॑न् ।
स्या॑त् । 60 (50)

6.1.9.3

–दिति॑ लो॒म॒त॒स्तस्य॑ मि॒मी॒तै॒तद्वै॑ प॒शूना॑ꣳ रू॒पꣳ रू॒पेणै॒वास्मै॑
प॒शू॒न॒व रु॒न्धे प॒शु॒मा॒ने॒व भ॒वत्य॑पा॒मन्ते॑ क्री॒णाति॑ स॒र॒स॒मे॒वैनं॑
क्री॒णा॒त्य–मा॒त्योऽसी॒त्याहा॒मै॒वैनं॑ कुरु॒ते शु॒क्र॒स्ते ग्र॒ह इ॒त्याह॑ शु॒क्रो
ह्यस्य॑ ग्र॒हो ऽन॒साऽच्छ॑ याति॑ म॒हि॒मान॑–मे॒वास्या॑च्छ॑ या॒त्यन॒सा– [] 61

6.1.9.3 - Padam

इति॑ । लो॒म॒तः । तस्य॑ । मि॒मी॒त । ए॒तत् । वै । प॒शूना॑म् । रू॒पम् ।
रू॒पेण॑ । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । प॒शु॒मा॒निति॑
प॒शु – मा॒न् । ए॒व । भ॒वति॑ । अ॒पाम् । अ॒न्ते॑ । क्री॒णाति॑ ।
स॒र॒स॒मिति॑ स–र॒सम् । ए॒व । ए॒नम् । क्री॒णाति॑ । अ॒मा॒त्यः । अ॒सि ।
इति॑ । आ॒ह । अ॒मा । ए॒व । ए॒नम् । कु॒रु॒ते । शु॒क्रः । ते । ग्र॒हः ।
इति॑ । आ॒ह । शु॒क्रः । हि । अ॒स्य । ग्र॒हः । अ॒न॒सा । अ॒च्छ । या॒ति ।
म॒हि॒मान॑म् । ए॒व । अ॒स्य । अ॒च्छ । या॒ति । अ॒न॒सा । 61 (50)

6.1.9.4

अ॒च्छ॒ या॒ति॒ तस्मा॑दनो॒वाह्य॑ꣳ स॒मे जी॒वनं॑ य॒त्र ख॒लु वा ए॒तꣳ
शी॒र्ष्णा हर॑न्ति॒ तस्मा॑च्छी॒र्षहा॑र्यं गि॒रौ जी॒वनम॑भि॒ त्यं दे॒वꣳ
स॒वि॒तार॑मित्य॒ति-च्छ॑न्दस॒र्चा मि॒मी॒ते अ॒ति॒च्छ॑न्दा॒ वै सर्वा॑णि
छ॒न्दाꣳसि॒ सर्वे॑भि॒रेवैनं॑ छ॒न्दोभि॑र्मि॒मी॒ते व॒र्ष्म वा ए॒षा छ॑न्दसां
य॒दति॑च्छ॒न्दा य॒दति॑च्छ॒न्दस॒र्चा मि॒मी॒ते व॒र्ष्मैवैन॑ꣳ स॒माना॑नां
करो॑त्ये॒कयै॑कयो॒थ् सर्ग॑- [] 62

6.1.9.4 - Padam

अ॒च्छ । या॒ति । तस्मा॑त् । अ॒नोवा॑ह्यमि॒त्यनः॑ - वा॒ह्यम् । स॒मे ।
जी॒वनम् । य॒त्र । ख॒लु । वै । ए॒तम् । शी॒र्ष्णा । हर॑न्ति । तस्मा॑त् ।
शी॒र्षहा॑र्यमि॒ति शी॒र्ष-हा॑र्यम् । गि॒रौ । जी॒वनम् । अ॒भी॒ति । त्यम् ।
दे॒वम् । स॒वि॒तार॑म् । इति॑ । अ॒ति॒च्छ॑न्दसे॒त्यति॑ - छ॒न्दसा॑ । ऋ॒चा ।
मि॒मी॒ते । अ॒ति॒च्छ॑न्दा इत्य॒ति - छ॒न्दाः । वै । सर्वा॑णि । छ॒न्दाꣳसि ।
सर्वे॑भिः । ए॒व । ए॒नम् । छ॒न्दोभि॑रिति॒ छ॒न्दः-भिः॑ । मि॒मी॒ते । व॒र्ष्म ।
वै । ए॒षा । छ॒न्दसा॑म् । यत् । अ॒ति॒च्छ॑न्दा इत्य॒ति - छ॒न्दाः । यत् ।

अति॑च्छन्द॑सेत्यति॑-छन्द॑सा । ऋ॒चा । मिमी॑ते । वर्ष्म॑ । ए॒व । ए॒नम् ।
स॒मा॒ना॒नाम् । करो॑ति । एक॑यैक॒येत्येक॑या – एक॑या ।
उ॒थ्सर्ग॑मित्युत् – सर्ग॑म् । 62 (50)

6.1.9.5

मिमी॑ते ऽया॑तया॒मिनि॑-या॒यात॑-या॒मि॒न्यैवैनं॑ मिमी॑ते तस्मा॑न्ना॒ना॒वीर्या॑
अ॒ङ्गु॒लयः॑ सर्वा॑स्वङ्गु॒ष्ठमु॒प नि॑ गृ॒ह्णाति॑ तस्मा॑त् स॒मा॒व॒द्वीर्यो॑ऽन्याभि॑-
र॒ङ्गुलि॑भिस्तस्मा॑त् सर्वा॑ अनु॒ सं च॑रति॒ यथ् सह॑ सर्वा॑भिर्मिमी॑त
सञ्जि॑लिष्टा अ॒ङ्गु॒लयो जा॑येर-न्नेक॑यैक॒योथ् सर्गं॑ मिमी॑ते तस्मा॑द्
विभ॑क्ता जा॒यन्ते॒ पञ्च॑ कृ॒त्वो यजु॑षा मिमी॑ते पञ्चा॑क्षरा प॒ङ्क्तिः॑ पा॒ङ्क्तो
य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव॑ रु॒न्धे पञ्च॑ कृ॒त्वस्तू॒ष्णीं- [] 63

6.1.9.5 - Padam

मिमी॑ते । अ॒या॒तया॒मि॒न्याऽया॑तया॒मि॒न्येत्य॑या॒तया॒मि॒न्या-अ॒या॒तया॒मि॒न्या ।
ए॒व । ए॒नम् । मिमी॑ते । तस्मा॑त् । ना॒ना॒वीर्या॑ इति॒ ना॒ना – वी॒र्याः॑ ।
अ॒ङ्गु॒लयः॑ । सर्वा॑सु । अ॒ङ्गु॒ष्ठम् । उ॒प । नी॒ति । गृ॒ह्णाति॑ । तस्मा॑त् ।

स॒मा॒व॒द्वी॒र्य॑ इति॑ स॒मा॒व॒त्-वी॒र्यः॑ । अ॒न्या॒भिः॑ ।
 अ॒ङ्गु॒लि॒भि॒रि॒त्यङ्गु॒लि॑ – भिः॑ । तस्मा॑त् । सर्वाः॑ । अनु॑ । स॒मि॒ति॑ ।
 च॒र॒ति॑ । यत् । स॒ह । सर्वा॑भिः । मिमी॑त । सञ्जि॑लि॒ष्टा इति॑
 सं – शि॒ल॒ष्टाः । अ॒ङ्गु॒लयः॑ । जा॒ये॒रन् । ए॒क॒यै॒क॒ये॒त्ये॒क॒या-ए॒क॒या ।
 उ॒थ्स॒र्ग॒मि॒त्यु॒त् – सर्ग॑म् । मिमी॑ते । तस्मा॑त् । वि॒भ॒क्ता इति॑
 वि – भ॒क्ताः । जा॒य॒न्ते । पञ्च॑ । कृ॒त्वः । य॒जु॒षा । मिमी॑ते ।
 पञ्चा॑क्ष॒रे॒ति पञ्च॑ – अ॒क्ष॒रा । प॒ङ्क्तिः॑ । पा॒ङ्क्तः॑ । य॒ज्ञः । य॒ज्ञम् ।
 ए॒व । अ॒वे॒ति॑ । रु॒न्धे । पञ्च॑ । कृ॒त्वः । तू॒ष्णी॒म् । 63 (50)

6.1.9.6

-द॒श सं प॑द्यन्ते द॒शाक्ष॑रा वि॒राड॒न्नं वि॒राड् वि॒राजै॑वान्नाद्य॒मव॑ रु॒न्धे
 यद् य॒जु॒षा मिमी॑ते भू॒तमे॒वाव॑ रु॒न्धे यत् तू॒ष्णीं भ॒वि॒ष्यद्-यद्-वै
 ता॒वा॒ने॒व सो॒मः स्या॑द् या॒वन्तं॑ मिमी॑ते य॒ज॒मा॒नस्यै॑व स्या॒न्नापि॑
 स॒दस्या॑नां प्र॒जाभ्य॑स्त्वे॒त्युप॑ स॒मू॒ह॒ति स॒दस्या॑ने॒वान्वा भ॑जति
 वा॒स॒सो॒प न॒ह्यति॑ स॒र्वदे॒वत्यं॑ वै- [] 64

6.1.9.6 - Padam

द॒श । स॒मि॒ति॒ । प॒द्य॒न्ते॒ । द॒शाक्ष॑रेति द॒श – अ॒क्ष॒रा । वि॒राडि॑ति॒
वि – राट् । अ॒न्नम् । वि॒राडि॑ति॒ वि – राट् । वि॒राजे॑ति॒ वि – रा॒जा॑ ।
ए॒व । अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न – अ॒द्यम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । यत् । य॒जुषा॑ ।
मि॒मी॒ते । भू॒तम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । यत् । तू॒ष्णीम् । भ॒विष्य॑त् ।
यत् । वै । ता॒वान् । ए॒व । सोमः॑ । स्यात् । या॒वन्त॑म् । मि॒मी॒ते ।
य॒ज॒मा॒नस्य॑ । ए॒व । स्यात् । न । अ॒पीति॑ । स॒दस्या॑नाम् ।
प्र॒जाभ्य॑ इति॒ प्र – जा॑भ्यः । त्वा । इति॑ । उप॑ । स॒मि॒ति॒ । ऊ॒ह॒ति॒ ।
स॒दस्या॑न् । ए॒व । अ॒न्वाभ॑जतीत्य॒नु – आ॑भजति । वा॒स॒सा । उ॒पेति॑ ।
न॒ह्य॒ति॒ । स॒र्वदे॒वत्य॑मि॒ति॒ सर्व – दे॒वत्य॑म् । वै । 64 (50)

6.1.9.7

वा॒सः स॒र्वाभि॑रे॒वैनं॑ दे॒वता॑भिः स॒म॒र्ध॒य॒ति॒ प॒श॒वो वै सोमः॑ प्रा॒णाय॑
त्वेत्यु॑प न॒ह्य॒ति॒ प्रा॒णमे॒व प॒शुषु॑ द॒धाति॑ व्या॒नाय॑ त्वेत्य॒नु शृ॑न्थति
व्या॒नमे॒व प॒शुषु॑ द॒धाति॑ तस्मा॑त् स्व॒प॒न्तं प्रा॒णा न ज॑हति । 65

6.1.9.7 - Padam

वासः॑ । सर्वा॑भिः । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वता॑भिः । समि॑ति । अ॒र्धय॑ति ।
प॒शवः॑ । वै । सोमः॑ । प्रा॒णाय॑ति प्र – अ॒नाय॑ । त्वा । इति॑ । उपे॑ति ।
न॒ह्यति॑ । प्रा॒णमि॑ति प्र – अ॒नम् । ए॒व । प॒शुषु॑ । द॒धाति॑ । व्या॒नाय॑ति
वि – अ॒नाय॑ । त्वा । इति॑ । अ॒न्वि॑ति । शृ॒न्थति॑ । व्या॒नमि॑ति
वि – अ॒नम् । ए॒व । प॒शुषु॑ । द॒धाति॑ । तस्मा॑त् । स्व॒पन्त॑म् ।
प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । न । ज॒हति॑ । 65 (33)

(इ॒तरं॑ – प॒शुमा॑न्त् स्याद् – या॒त्यन॑सो – थ्सर्ग॑ – तू॒ष्णी॑ –
सर्व॑दे॒वत्यं॑ वै – त्रय॑स्त्रि॒ंशच्च॑) (A9)

6.1.10.1

यत् क॒लया॑ ते श॒फेन॑ ते क्री॒णानी॑ति प॒णेता॑गो अ॒र्धं॑ सोमं॑ कुर्या॑दगो
अ॒र्धं॑ य॒जमा॑नमगो अ॒र्धम॑ध्वर्युं गोस्तु॑ म॒हिमा॑नं नाव॑ तिरेद् गवा॑ ते
क्री॒णानी॑त्येव ब्रूयाद् गो अ॒र्धमे॒व सोमं॑ करो॑ति गो अ॒र्धं॑ य॒जमा॑नं

गो अ॒र्घम॑ध्व॒र्युं न गो॑र्म॒हि॒मान॑मव॒ तिर॑त्यजया॒ क्री॑णाति॒ सत॑प॒समे॒वैनं॑
क्री॑णाति॒ हिर॑ण्येन॒ क्री॑णाति॒ सशु॑क्रमे॒वै- [] 66

6.1.10.1 - Padam

यत् । क॒लया॑ । ते । श॒फेन॑ । ते । क्री॒णानि॑ । इति॑ । प॒णेत॑ ।
अगो॑अ॒र्घमि॑त्यगो॑ - अ॒र्घम् । सोम॑म् । कु॒र्यात् ।
अगो॑अ॒र्घमि॑त्यगो॑ - अ॒र्घम् । यज॑मानम् । अगो॑अ॒र्घमि॑त्यगो॑-अ॒र्घम् ।
अ॒ध्व॒र्युम् । गोः । तु । म॒हि॒मान॑म् । न । अवे॑ति । ति॒रेत् । गवा॑ । ते ।
क्री॒णानि॑ । इति॑ । ए॒व । ब्रू॒यात् । गोअ॒र्घमि॑ति गो - अ॒र्घम् । ए॒व ।
सोम॑म् । करो॑ति । गोअ॒र्घमि॑ति गो - अ॒र्घम् । यज॑मानम् ।
गोअ॒र्घमि॑ति गो - अ॒र्घम् । अ॒ध्व॒र्युम् । न । गोः । म॒हि॒मान॑म् ।
अवे॑ति । ति॒रति॑ । अ॒जया॑ । क्री॒णाति॑ । सत॑प॒समि॑ति स - त॒प॒सम् ।
ए॒व । ए॒नम् । क्री॒णाति॑ । हिर॑ण्येन । क्री॒णाति॑ ।
सशु॑क्रमि॒ति स - शु॒क्रम् । ए॒व । 66 (50)

6.1.10.2

–नं॑ क्री॒णाति॑ धे॒न्वा क्री॒णाति॑ सा॒शिर॑मे॒वैनं॑ क्री॒णात्यृष॑भेण क्री॒णाति॑
सेन्द्र॑मे॒वैनं॑ क्री॒णात्यन॑डुहा॑ क्री॒णाति॑ वहि॒र्वा अन॑ड्वान् वहि॒नैव॑ वहि॒
यज्ञ॑स्य क्री॒णाति॑ मिथु॒नाभ्यां॑ क्री॒णाति॑ मिथु॒नस्याव॑–रुद्ध्यै॒ वास॑सा
क्री॒णाति॑ सर्व॑दे॒वत्यं॑ वै वासः॑ सर्वा॒भ्य ए॒वैनं॑ दे॒वता॑भ्यः क्री॒णाति॑ द॒श
सं प॑द्यन्ते द॒शाक्ष॑रा वि॒राडन्नं॑ वि॒राड् वि॒राजै॑वान्नाद्य॒मव॑ रुन्धे– [] 67

6.1.10.2 - Padam

ए॒नम् । क्री॒णाति॑ । धे॒न्वा । क्री॒णाति॑ । सा॒शिर॑मि॒ति स – आ॒शिर॑म् ।
ए॒व । ए॒नम् । क्री॒णाति॑ । ऋष॑भेण । क्री॒णाति॑ । सेन्द्र॑मि॒ति स–इन्द्र॑म् ।
ए॒व । ए॒नम् । क्री॒णाति॑ । अन॑डुहा॑ । क्री॒णाति॑ । वहि॒ः । वै ।
अन॑ड्वान् । वहि॒ना । ए॒व । वहि॒ । यज्ञ॑स्य । क्री॒णाति॑ ।
मिथु॒नाभ्याम्॑ । क्री॒णाति॑ । मिथु॒नस्य॑ । अ॒वरु॑द्ध्य॒ इत्य॑व – रुद्ध्यै॒ ।
वा॒ससा॑ । क्री॒णाति॑ । सर्व॑दे॒वत्यमि॑ति॒ सर्व – दे॒वत्य॑म् । वै । वा॒सः ।
सर्वा॑भ्यः । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वता॑भ्यः । क्री॒णाति॑ । द॒श । समि॑ति ।
प॑द्यन्ते । द॒शाक्ष॑रेति॒ दश – अ॒क्षरा॑ । वि॒राडिति॑ वि – राट् । अन्न॑म् ।

विराडिति॑ वि – राट् । विराजेति॑ वि – राजा॑ । ए॒व ।

अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न – अ॒द्यम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । 67 (50)

6.1.10.3

तप॑सस्त॒नूर॑सि प्र॒जाप॑तेर्वर्ण॒ इत्या॑ह प॒शुभ्य॑ ए॒व तद॑ध्व॒र्युर्नि हु॑त
आ॒त्मनोऽना॑व्रस्काय गच्छति॑ श्रियं प्र प॒शूना॑प्नोति य ए॒वं वे॑द शु॒क्रं
ते शु॒क्रेण॑ क्री॒णामी॑त्याह यथा यजु॒रेवै॒तद् दे॒वा वै ये॒न हि॑र॒ण्येन॑
सोम॑म॒क्रीण॑न् तद॒भीष॑हा पुनरा॒दद॑त को हि तेज॑सा वि॒क्रेष्य॑त इति॒
येन॑ हि॒र॒ण्येन॑ – [] 68

6.1.10.3 - Padam

तप॑सः । त॒नूः । अ॒सि । प्र॒जाप॑तेरिति॑ प्र॒जा – प॑तेः । वर्णः॑ । इति॑ ।
आ॒ह । प॒शुभ्य॑ इति॑ प॒शु – भ्यः॑ । ए॒व । तत् । अ॒ध्वर्युः॑ । नीति॑ ।
हु॒ते । आ॒त्मनः॑ । अ॒नाव्र॑स्कायेत्य॒ना – व्र॑स्काय । गच्छति॑ । श्रिय॑म् ।
प्रेति॑ । प॒शून् । आ॒प्नोति॑ । यः । ए॒वम् । वे॑द । शु॒क्रम् । ते ।
शु॒क्रेण॑ । क्री॒णामि॑ । इति॑ । आ॒ह । यथा॑यजु॒रिति॑ यथा॑ – यजुः॑ । ए॒व ।
ए॒तत् । दे॒वाः । वै । ये॒न । हि॒र॒ण्येन॑ । सोम॑म् । अ॒क्रीण॑न् । तत् ।

अ॒भी॒ष॒हे॒त्य॒भि॒-स॒हा॑ । पु॒नः॑ । ए॒ति॑ । अ॒द॒द॒त॑ । कः॑ । हि॑ । ते॒ज॒सा॑ ।
वि॒क्रे॒ष्य॒त॑ इति॑ वि - क्रे॒ष्य॒ते॑ । इति॑ । ये॒न॑ । हि॒र॒ण्ये॒न॑ । 68 (50)

6.1.10.4

सो॒मं॑ क्री॒णी॒या॒त् तद॑भी॒ष॒हा पु॒न॒रा द॑दी॒त ते॒ज ए॒वाऽऽ॒त्म॒न् ध॑त्ते॒ऽस्मे॑
ज्यो॒तिः॑ सो॒म॒वि॒क्र॒यि॒णि त॒म इ॒त्या॒ह ज्यो॒ति॒रे॒व य॑ज॒मा॒ने द॑धा॒ति त॒म॒सा
सो॒म॒वि॒क्र॒यि॒णम॑र्पयति॑ यद॒नु॒प॒ग्र॒थ्य ह॒न्याद्-द॒न्द॒शू॒का॒स्ताँ॑ समाँ॑
स॒र्पाः॑ स्यु॒रि॒द॒म॒हँ॑ स॒र्पा॒णां॑ द॒न्द॒शू॒का॒नां॑ ग्री॒वा उप॑ ग्र॒थ्ना॒मी॒त्या॒हा-
द॒न्द॒शू॒का॒स्ताँ॑ समाँ॑ स॒र्पा भ॑वन्ति॑ त॒म॒सा सो॒म॒वि॒क्र॒यि॒णं॑

वि॒ध्य॒ति॑ स्वा॒न- [] 69

6.1.10.4 - Padam

सो॒म॒म् । क्री॒णी॒या॒त् । तत् । अ॒भी॒ष॒हे॒त्य॒भि॒-स॒हा॑ । पु॒नः॑ । ए॒ति॑ ।
द॒दी॒त॑ । ते॒जः॑ । ए॒व । आ॒त्म॒न् । ध॑त्ते । अ॒स्मे इति॑ । ज्यो॒तिः॑ ।
सो॒म॒वि॒क्र॒यि॒णी॒ति॑ सो॒म॒-वि॒क्र॒यि॒णि । त॒मः॑ । इति॑ । आ॒ह । ज्यो॒तिः॑ ।
ए॒व । य॑ज॒मा॒ने । द॑धा॒ति । त॒म॒सा । सो॒म॒वि॒क्र॒यि॒णमि॑ति
सो॒म॒-वि॒क्र॒यि॒णम् । अ॒र्प॒य॒ति॑ । यत् । अ॒नु॒प॒ग्र॒थ्ये॒त्य॒नु॒प॒-ग्र॒थ्य॑ ।

ह॒न्यात् । द॒न्द॒शू॒काः॑ । ता॒म् । समा॑म् । सर्पाः॑ । स्युः॑ । इ॒दम् ।
अ॒हम् । सर्पा॑णाम् । द॒न्द॒शू॒काना॑म् । ग्री॒वाः । उपे॑ति । ग्र॒थ्ना॒मि ।
इति॑ । आ॒ह । अ॒द॒न्द॒शू॒काः॑ । ता॒म् । समा॑म् । सर्पाः॑ । भ॒वन्ति॑ ।
तम॑सा । सोम॑विक्रयिणमिति॑ सोम – वि॒क्रयि॑णम् । वि॒ध्यति॑ ।
स्वा॒न । 69 (50)

6.1.10.5

भ्रा॒जे॒त्या॒है॒ते वा अ॒मुष्मि॑न् लो॒के सोम॑मरक्षन् तेभ्योऽधि॑ सोम॑मा॒हर॑न्
यदे॒तेभ्यः॑ सोम॑क्रयणा-न्नानु॑दिशेद॒क्री॒तोऽस्य॑ सोमः॑ स्यान्ना॒स्यै॒ते
ऽमुष्मि॑न् लो॒के सोम॑ रक्षेयुर्यदे॒तेभ्यः॑ सोम॑क्रयणाननु॑दिशति
क्री॒तोऽस्य॑ सोमो॑ भवत्ये॒तेऽस्या॒मुष्मि॑न् लो॒के सोम॑ रक्षन्ति । 70

6.1.10.5 - Padam

भ्रा॒ज । इति॑ । आ॒ह । ए॒ते । वै । अ॒मुष्मि॑न् । लो॒के । सोम॑म् ।
अ॒रक्ष॑न् । तेभ्यः॑ । अधी॑ति । सोम॑म् । एति॑ । अ॒हर॑न् । यत् ।
ए॒तेभ्यः॑ । सोम॑क्रयणानिति॑ सोम – क्रय॑णान् । न ।
अनु॑दिशेदित्यनु – दि॒शेत् । अ॒क्री॑तः । अ॒स्य । सोमः॑ । स्यात् । न ।

अस्य॑ । ए॒ते । अ॒मुष्मि॑न् । लो॒के । सोम॑म् । र॒क्षेयुः॑ । यत् । ए॒तेभ्यः॑ ।
सोम॑क्रय॒णानि॑ति सोम॑ – क्रय॒णान् । अ॒नुदि॑शतीत्यनु॑ – दि॒शति॑ ।
क्री॒तः । अस्य॑ । सोमः॑ । भ॒वति॑ । ए॒ते । अस्य॑ । अ॒मुष्मि॑न् ।
लो॒के । सोम॑म् । र॒क्षन्ति॑ । 70 (44) (स॒शुक्र॑मेव – रु॒न्ध – इति॑ येन॑
हि॒रण्ये॑न – स्वा॒न – चतु॑श्चत्वारि॑ञ्च) (A10)

6.1.11.1

वा॒रु॒णो वै क्री॒तः सोम॑ उप॒नद्धो॑ मि॒त्रो न॒ एहि॑ सुमि॒त्रधा॑ इत्या॒ह
शा॒न्त्या इन्द्र॑स्यो॒रुमा॑ वि॒श दक्षि॑णमि॒त्याह॑ दे॒वा वै यञ् सोम॑म॒क्रीणन्॑
तमिन्द्र॑स्यो॒रौ दक्षि॑ण आ ऽसा॒दय॑न्नेष॒ खलु॑ वा ए॒तर्हीन्द्रो॑ यो यज॑ते
तस्मा॑दे॒वमा॒होदा॑युषा स्वा॒युषे॑त्याह॒ दे॒वता॑ ए॒वा-न्वा॒रभ्यो॑त्- [] 71

6.1.11.1 - Padam

वा॒रु॒णः । वै । क्री॒तः । सोमः॑ । उप॒नद्ध॑ इत्युप॑-नद्धः । मि॒त्रः । नः ।
ए॒ति । इ॒हि । सुमि॒त्रधा॑ इति॑ सुमि॒त्र – धाः॑ । इति॑ । आ॒ह । शा॒न्त्यै॑ ।
इन्द्र॑स्य । ऊ॒रुम् । ए॒ति । वि॒श । दक्षि॑णम् । इति॑ । आ॒ह । दे॒वाः ।
वै । यम् । सोम॑म् । अ॒क्री॑णन् । तम् । इन्द्र॑स्य । ऊ॒रौ । दक्षि॑णे ।

ए॒ति । अ॒सा॒द॒य॒न् । ए॒षः । ख॒लु । वै । ए॒त॒र्हि । इ॒न्द्रः । यः ।
य॒ज॒ते । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह । उ॒दि॒ति । आ॒यु॒षा ।
स्वा॒यु॒षे॒ति॒ सु – आ॒यु॒षा । इ॒ति । आ॒ह । दे॒वताः॑ । ए॒व ।
अ॒न्वा॒र॒भ्ये॒त्यनु॑ – आ॒र॒भ्य । उ॒दि॒ति । 71 (50)

6.1.11.2

ति॒ष्ठ॒त्यु – र्व॒न्त॒रि॒क्ष – म॒न्वि॒ही॒त्या॒हा – न्त॒रि॒क्ष॒दे॒व॒त्यो॑ (1) ह्ये॒त॒र्हि
सो॒मोऽदि॒त्याः स॒दोऽस्य॑दि॒त्याः स॒द आ सी॒दे॒त्या॒ह यथा॑य॒जु॒रे॒वैतद् द्वि
वा ए॒नमे॑त॒दर्ध॑यति यद् वा॒रु॒णं स॒न्तं मै॒त्रं क॑रोति
वा॒रु॒ण्य॒र्चाऽऽ सा॑दयति स्व॒यै॒वैनं॑ दे॒व॒तया॑ स॒म॒र्ध॑यति वा॒स॒सा
प॒र्या॒न॒ह्यति॑ स॒र्व॒दे॒व॒त्यं वै वा॒सः स॒र्वा॒भि॒रे॒वै – [] 72

6.1.11.2 - Padam

ति॒ष्ठ॒ति । उ॒रु । अ॒न्त॒रि॒क्ष॒म् । अ॒न्वि॒ति । इ॒हि । इ॒ति । आ॒ह ।
अ॒न्त॒रि॒क्ष॒दे॒व॒त्य इ॒त्यन्त॑रि॒क्ष – दे॒व॒त्यः । हि । ए॒त॒र्हि । सो॒मः ।
अ॒दि॒त्याः । स॒दः । अ॒सि । अ॒दि॒त्याः । स॒दः । ए॒ति । सी॒द । इ॒ति ।

आह । यथायजुरिति यथा-यजुः । एव । एतत् । वीति । वै । एनम् ।
एतत् । अर्धयति । यत् । वारुणम् । सन्तम् । मैत्रम् । करोति ।
वारुण्या । ऋचा । एति । सादयति । स्वया । एव । एनम् । देवतया ।
समिति । अर्धयति । वाससा । पर्यानह्यतीति परि – आनह्यति ।
सर्वदेवत्यमिति सर्व – देवत्यम् । वै । वासः । सर्वाभिः ।

एव । 72 (50)

6.1.11.3

–नं देवताभिः समर्धयत्यथो रक्षसामपहत्यै वनेषु व्यन्तरिक्षं
ततानेत्याह वनेषु हि व्यन्तरिक्षं ततान वाजमर्वथस्वित्याह वाज७
ह्यर्वथ्सु पयो अघ्नियास्वित्याह पयो ह्यघ्नियासु हथ्सु क्रतुमित्याह
हथ्सु हि क्रतुं वरुणो विक्ष्वग्निमित्याह वरुणो हि विक्ष्वग्निं

दिवि सूर्य- [] 73

6.1.11.3 - Padam

एनम् । देवताभिः । समिति । अर्धयति । अथो इति । रक्षसाम् ।
अपहत्या इत्यप-हत्यै । वनेषु । वीति । अन्तरिक्षम् । ततान । इति ।

आह । वनेषु । हि । वीति । अन्तरिक्षम् । ततान् । वाजम् ।
अर्वथिस्वत्यर्वत् – सु । इति । आह । वाजम् । हि ।
अर्वथिस्वत्यर्वत् – सु । पयः । अघ्नियासु । इति । आह । पयः ।
हि । अघ्नियासु । हथिस्वति हत् – सु । क्रतुम् । इति । आह ।
हथिस्वति हत्-सु । हि । क्रतुम् । वरुणः । विक्षु । अग्निम् । इति ।
आह । वरुणः । हि । विक्षु । अग्निम् । दिवि । सूर्यम् । 73 (50)

6.1.11.4

मित्याह दिवि हि सूर्यं सोममद्रावित्याह ग्रावाणो वा अद्रयस्तेषु
वा एष सोमं दधाति यो यजते तस्मादेवमाहोदु त्यं जातवेदसमिति
सौर्यर्चा कृष्णाजिनं प्रत्यानहति रक्षसामपहत्या उस्त्रावेतं
धूर्षाहावित्याह यथायजुरेवैतत् प्र च्यवस्व भुवस्पत इत्याह
भूतानां ह्ये – [] 74

6.1.11.4 - Padam

इति॑ । आ॒ह । दि॒वि । हि॑ । सूर्य॑म् । सोम॑म् । अ॒द्रौ॑ । इति॑ । आ॒ह ।
ग्रा॒वा॒णः । वै॑ । अ॒द्र॒यः । ते॒षु । वै॑ । ए॒षः । सोम॑म् । द॒धा॒ति॒ । यः॑ ।
य॒ज॒ते । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह । उ॒दि॒ति॒ । उ॒ । त्यम्॑ ।
जा॒त॒वे॒द॒स॒मि॒ति॒ जा॒त – वे॒द॒स॒म् । इति॑ । सौ॒र्या॑ । ऋ॒चा ।
कृ॒ष्णा॒जि॒न॒मि॒ति॒ कृ॒ष्ण – अ॒जि॒न॒म् । प्र॒त्या॒न॒ह्य॒ती॒ति॒ प्र॒ति–आ॒न॒ह्य॒ति॒ ।
र॒क्ष॒सा॒म् । अ॒प॒ह॒त्या॒ इत्य॑प – ह॒त्यै॑ । उ॒स्रौ॑ । ए॒ति॒ । इ॒त॒म् ।
धू॒र्षा॒हा॒वि॒ति॒ धूः – सा॒हौ॑ । इति॑ । आ॒ह । य॒था॒य॒जु॒रि॒ति॒
य॒था – य॒जुः । ए॒व । ए॒त॒त् । प्रे॒ति॒ । च्य॒व॒स्व । भु॒वः । प॒ते॒ । इति॑ ।
आ॒ह । भू॒ता॒ना॒म् । हि॑ । 74 (50)

6.1.11.5

–ष प॒ति॒र्वि॒श्वा॒न्य॒भि॒ धा॒मा॒नी॒त्या॒ह॒ वि॒श्वा॒नि॒ ह्यै॑(१) षो॒ऽभि॒ धा॒मा॒नि॒
प्र॒च्य॒व॒ते॒ मा॒ त्वा॒ परि॑परी वि॒द॒दि॒त्या॒ह॒ य॒दे॒वा॒दः॒ सोम॑मा॒हि॒य॒मा॒णं
ग॒न्ध॒र्वो॑ वि॒श्वा॒व॒सुः॒ पर्य॑मु॒ष्णा॒त् तस्मा॑–दे॒व॒मा॒हा॒प॒रि॒मो॒षाय॑ य॒ज॒मा॒न॒स्य॑
स्व॒स्त्य॒य॒न्य॒सी॒त्या॒ह॒ य॒ज॒मा॒न॒स्यै॒वैष॑ य॒ज्ञ॒स्या॒न्वा॒रं॒भो॒ ऽन॒व॒च्छि॒त्यै॑
व॒रु॒णो॒ वा॒ ए॒ष॒ य॒ज॒मा॒न॒म॒भ्यै॒ति॒ यत्– [] 75

6.1.11.5 - Padam

ए॒षः । प॒तिः । वि॒श्वा॒नि । अ॒भी॒ति॒ । धा॒मा॒नि । इति॑ । आ॒ह ।
वि॒श्वा॒नि । हि । ए॒षः । अ॒भी॒ति॒ । धा॒मा॒नि । प्र॒च्य॒व॒त इति॑
प्र – च्य॒व॒ते । मा । त्वा । परि॒प॒री॒ति॒ परि – प॒री । वि॒द॒त् । इति॑ ।
आ॒ह । य॒त् । ए॒व । अ॒दः । सोम॑म् । आ॒हि॒य॒मा॒ण॒मि॒त्या–
हि॒य॒मा॒ण॒म् । ग॒न्ध॒र्वः । वि॒श्वा॒व॒सु॒रि॒ति॒ विश्व॑ – व॒सुः । पर्य॑मु॒ष्णा॒दि॒ति॑
परि – अ॒मु॒ष्णा॒त् । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह । अ॒परि॒मो॒षा॒ये॒त्य॒परि–
मो॒षा॒य । य॒ज॒मा॒न॒स्य॑ । स्व॒स्त्य॒य॒नी॒ति॒ स्व॒स्ति – अ॒य॒नी । अ॒सि॒ ।
इति॑ । आ॒ह । य॒ज॒मा॒न॒स्य॑ । ए॒व । ए॒षः । य॒ज्ञ॒स्य॑ । अ॒न्वा॒र॒म्भ॑
इत्य॑नु – आ॒र॒म्भः । अ॒न॒व॒च्छि॒त्या॒ इत्य॑न॒व – छि॒त्यै । व॒रु॒णः । वै ।
ए॒षः । य॒ज॒मा॒न॒म् । अ॒भि॒ । ए॒ति॒ । ए॒ति॒ । य॒त् । 75 (50)

6.1.11.6

क्री॒तः सोम॑ उप॒न॒द्धो॒ नमो॑ मि॒त्र॒स्य॑ व॒रु॒ण॒स्य॑ च॒क्ष॒स इत्या॑ह
शा॒न्त्या॒ आ सोमं॑ व॒ह॒न्त्य॒ग्नि॒ना॒ प्रति॑ तिष्ठ॒ते तौ सं॒भ॒व॒न्तौ
य॒ज॒मा॒न॒म॒भि॒ सं भ॑वतः पु॒रा ख॒लु वा॒वैष॑ मे॒धा॒याऽऽ॒त्मा॒न॒मा॒र॒भ्य॑

च॒रति॑ यो दी॒क्षितो॑ यद॒ग्नीषोमी॑यं प॒शुमाल॑भत आ॒त्मनिष्क्र॑यण
ए॒वास्य॑ स तस्मात् तस्य॒ नाऽऽश्र॑यं पु॒रुषनिष्क्र॑यण इव ह्यथो॒ खल्वाहु॑
() र॒ग्नीषोमा॑भ्यां वा इन्द्रो वृ॒त्रम॑हन्निति यद॒ग्नीषोमी॑यं
प॒शुमाल॑भते वा॒र्त्रघ्न॑ ए॒वास्य॑ स तस्माद्-वा॒श्रयं॑ वा॒रुण्य॑र्चा परि
च॒रति॑ स्वयै॒वैनं॑ दे॒वतया॑ परि च॒रति॑ । 76

6.1.11.6 - Padam

क्री॒तः । सोमः॑ । उप॒नद्ध॑ इत्युप॑ – नद्धः॑ । नमः॑ । मि॒त्रस्य॑ ।
वरु॑णस्य । चक्ष॑से । इति॑ । आ॒ह । शान्त्यै॑ । एति॑ । सोम॑म् ।
वह॑न्ति । अ॒ग्निना॑ । प्रती॑ति । तिष्ठ॑ते । तौ । सं॒भव॑न्तावि॒ति
सं – भव॑न्तौ । यज॑मानम् । अ॒भि । समि॑ति । भव॑तः । पु॒रा । खलु॑ ।
वाव॑ । ए॒षः । मे॒धाय॑ । आ॒त्मानम्॑ । आ॒रभ्ये॑त्या-रभ्य॑ । च॒रति॑ । यः ।
दी॒क्षितः॑ । यत् । अ॒ग्नीषोमी॑यमित्य॒ग्नी – सोमी॑यम् । प॒शुम् ।
आ॒लभ॑त इत्या॑ – लभ॑ते । आ॒त्मनिष्क्र॑यण इत्या॑त्म – निष्क्र॑यणः ।

ए॒व । अ॒स्य । सः । तस्मा॑त् । तस्य॑ । न । आ॒श्रय॑म् । पु॒रुष॑निष्क्रय॑ण
इति॑ पु॒रुष॑ – निष्क्रय॑णः । इ॒व । हि । अथो॑ इति॑ । खलु॑ ।

आहुः॑ () । अ॒ग्नीषो॑माभ्यामित्य॒ग्नी – सो॒माभ्या॑म् । वै । इन्द्रः॑ ।
वृ॒त्रम् । अ॒हन् । इति॑ । यत् । अ॒ग्नीषो॑मीयमित्य॒ग्नी – सो॒मीय॑म् ।
प॒शुम् । आ॒लभ॑त इत्या॑-लभ॑ते । वा॒र्त्रघ्न॑ इति॑ वा॒र्त्र – घ्नः॑ । ए॒व ।
अ॒स्य । सः । तस्मा॑त् । उ । आ॒श्रय॑म् । वा॒रु॒ण्या । ऋ॒चा । प॒रीति॑ ।
च॒रति॑ । स्वया॑ । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वत॑या । प॒रीति॑ । च॒रति॑ । 76 (77)

(अ॒न्वा॒रभ्यो॑थ् – सर्वा॑भिरे॒व – सू॒र्य – भू॒ता॒नां ह्य॑ – ति॒ य –
दा॒हुः – स॒प्तवि॑ंशतिश्च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(प्रा॒ची॒नव॑ंशं – या॒वन्त॑ – ऋ॒क्सामे॑ – वा॒ग्वै दे॒वेभ्यो॑ –
दे॒वा वै दे॒वय॑जनं – क॒द्रूश्च॑ – तद्धि॑रण्यं – षट् प॒दानि॑ –
ब्र॒ह्मवा॑दि॒नो वि॒चित्यो॑ – यत् क॒लया॑ ते – वा॒रु॒णो वै क्री॑तः सोम॑ –
एका॑दश)

पद पाठे (वाक्य सहित) – षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(प्राचीनव॑ञ्शं॑ – स्वाहेत्या॑ह – ये॑ऽन्तः शरा॑ – ह्येष॑ सं – तप॑सा
च॑ – यत्कर्ण॑गृही – तेति॑ लोम॑तो – वारु॑णः – षट्॑ सप्त॑तिः)

First and Last Padam of First Prasnam of 6th Kanda

(प्राचीनव॑ञ् शं॑ – परि॑ चरति)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठकाण्डे प्रथमः

प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित) – षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 6 – Prasanam 1 – TS 6.1

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	9	448
Anuvakam 2	7	365
Anuvakam 3	8	398
Anuvakam 4	9	433
Anuvakam 5	5	258
Anuvakam 6	7	360
Anuvakam 7	8	400
Anuvakam 8	5	274
Anuvakam 9	7	333
Anuvakam 10	5	244
Anuvakam 11	6	327
Total →	76	3840

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
२. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in